

Modulio turinio maketas

Klasė 5 – 6 kl.	Integruojami dalykai: lietuvių kalba ir literatūra, anglų kalba, informatika, geografija, technologijos, etika, tikyba, gyvenimo įgūdžiai.

Modulio pavadinimas (*Tarpdisciplininė/transdisciplininė tema (18 ak. val))*

KEPALĖLIS ISTORIJS: DUONOS KELIONĖ NUO ŽEMĖS IKI ŠIRDIES PER AMŽIUS IR KULTŪRAS

Modulio rengėjas(-ai)

Birutė Čielienė

Modulio anotacija (aktualumas, reikalingumas)

Modulis skirtas analizuoti duoną kaip ekonominį, kultūrinį ir simbolinį reiškinių. Jame siekiama atskleisti duonos reikšmę istoriniame ir socialiniame kontekste, nagrinėjant jos vaidmenį kaip išgyvenimo garantą, konfliktų šaltinį ir identiteto simbolį. Duonos tema pasitelkiama kaip priemonė įvairiapusiam mokinių ugdymui - tyrinėja duonos simbolines prasmes, jos vertės kaitą bėgant laikui, taip pat kelia aktualius tvarumo klausimus, susijusius su duonos vartojimu ir švaistymu.

Modulyje laikomasi tarpdisciplininio požiūrio integruojant anglų kalbos, lietuvių kalbos ir literatūros, informatikos, geografijos, technologijų, dorinio ugdymo bei gyvenimo įgūdžių pamokoms reikšmingas žinias ir įgūdžius. Mokiniai analizuoja literatūros šaltinius, atlieka tyrimus, rengia pristatymus, kuria vizualinę medžiagą, dalyvauja duonos kepimo edukacijoje. Ši veikla ne tik plečia dalykines žinias, bet ir stiprina mokinių kritinį mąstymą, kūrybiškumą, komunikacijos bei bendradarbiavimo gebėjimus.

Modulio tikslas

Analizuojant duonos temą kaip istorinį, kultūrinį, socialinį reiškinių tarpdisciplininio požiūriu bei taikant tiriamąją, praktinę bei kūrybinę veiklą, ugdyti mokinių kritinį mąstymą, kūrybiškumą, komunikacijos bei bendradarbiavimo gebėjimus ir vertybinį sąmoningumą.

Integrali pasiekimų raiška pagal BUP (nurodoma tiek temų ir uždavinių, kiek apima modulis)

Uždavinys	1 dalykas Anglų kalba	2 dalykas Lietuvių kalba ir literatūra	3 dalykas Informatika	4 dalykas Tikyba
	Dalinis rezultatas, vedantis į galutinį BUP rezultatą	Dalinis rezultatas, vedantis į galutinį BUP rezultatą	Dalinis rezultatas, vedantis į galutinį BUP rezultatą	Dalinis rezultatas, vedantis į galutinį BUP rezultatą
1 tema: Duona – maitintoja nuo senovės laikų, ji neatsiejama nuo motinos Žemės. Probleminis klausimas: Kaip suvokiame duonos maitintojos vertę?				
1 uždavinys. Grupėje duota tema išanalizuoja anglų kalba pateiktą vaizdo medžiagą ir pristato.	Anglų kalbos dalinis rezultatas. Supranta vaizdo įrašų (...) esminę informaciją. (A3.3). Pateikia faktinę informaciją apie aplinkos reiškinius (B2.3).			
2 uždavinys. Pagrindžia duonos kaip maitintojos prasmę, jos įvairovę, sukurdami skaitmeninį plakatą „Duona pasaulio kultūrose“.			Informatikos dalinis rezultatas. Naudojasi grafikos, pateikčių, tekstų rengyklėmis (A2.3). Pristato, vertina, tobulina savo ir kitų sukurtą skaitmeninį turinį (A3.3). Atrenka įvairių tipų duomenis pasirinktai problemai spręsti. (...)	

			glaudina duomenis (C2.3).	
3 uždavinys. Įvairių tipų žemėlapiuose parodo ir įvardina, o kontūriniame žemėlapyje pažymi pagrindines kukurūzų, kviečių ir ryžių auginimo teritorijas, regionus pasaulyje ar Europoje.	Geografijos dalinis rezultatas. Žemėlapiuose nustato geografinių objektų padėtį, padedant mokytojiui (A2.3). Skiria ir apibūdina ūkinės veiklos ypatumus (B2.3). Remdamasis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas. (D5.3).			
2 tema: Duona – ne tik maitintoja, bet ir identiteto praradimo, susipriešinimo, nesutarimų šaltinis. Probleminis klausimas: Kaip duona paverčiama žmonių skaidymo, supriešinimo šaltiniu?				
1 uždavinys. Pagrindžia Dekalogo įsakymų svarbą žmoniškumo išsaugojimui, analizuodami J. Biliūno novelės „Kai nebenori valgyti“ ištrauką.				Tikybės dalinis rezultatas. Remdamasis sąžine ir Dekalogu, (...) nusako tikėjimo ir darbų vienovės svarbą (D2.3). Analizuoja veiksmo ir pasekmės ryšį (E1.3). Paaiškina sąsajas tarp tikėjimo ir

				atsakomybės už kūriniją, pagrindžia Dievo ir žmogaus bendradarbiavimo svarbą išsaugant kūriniją (E3.3) . Pagrindžia gailestingumo veiksmus ir nuostatas (E4.3) .
2 uždavinys. Pagrindžia pasityčiojimą iš duonos, manipuliaciją duona ir žmoniškumu kaip nusikaltėlišką veiksmą, analizuodami I. Mero novelės „Kai nebenori valgyti“ ištrauką.		Lietuvių kalbos ir literatūros dalinis rezultatas. Aptaria teksto tematiką, turinį (A1.1.3) . Tikslingai kalba monologu, konstruktyviai dalyvauja pokalbiuose, diskusijose, klausia, atsako, reiškia savo nuomonę (A2.1.3) . Išsako savo nuomonę, vertina, argumentuoja remdamasis patirtimi ir gerai žinomu kontekstu (A2.5.3) . Aptaria veikėjų charakterius, socialinius santykius, tiesiogiai ir netiesiogiai įvardytas vertybes, vertina veikėjų poelgius (B2.2.3) .		

		Aptaria grožinio teksto (...) tiesiogiai ir netiesiogiai teigiamas vertybes (B 2.6.3). Kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus, įžvelgtą kūrinio išmintį (B4.5.3).		
3 uždavinys. Pagrindžia nusikaltėlių veiksmus kaip tautos genocidą, analizuodami D. Grinkevičiūtės memuarų „Lietuviai prie Laptevų jūros“ ištrauką.		Lietuvių kalba ir literatūra. Aptaria teksto tematiką, turinį (A1.1.3). Tikslingai kalba monologu, konstruktyviai dalyvauja pokalbiuose, diskusijose, klausia, atsako, reiškia savo nuomonę (A2.1.3). Išsako savo nuomonę, vertina, argumentuoja remdamasis patirtimi ir gerai žinomu kontekstu (A2.5.3). Aptaria veikėjų charakterius, socialinius santykius, tiesiogiai ir netiesiogiai įvardytas vertybes, vertina veikėjų poelgius (B2.2.3). Aptaria grožinio teksto (...) tiesiogiai ir netiesiogiai teigiamas vertybes		

		(B 2.6.3). Kalbasi apie skaitymo metu patirtus jausmus, išvelgtą kūrinio išmintį (B4.5.3).		
4 uždavinys. Grupėje duota tema išanalizuoja savo vaidmenį bei funkcijas, pasiruošia medžiagą improvizaciniam teismui ir pristato.	Teatro dalinis rezultatas. Vaidina nedidelės apimties ištisinį veiksma, derindamas savo vaidybą prie partnerių, improvizuodamas keičiantis aplinkybėms (A1.3). Komponuoja nedidelės apimties ištisinio veiksmo dramaturgiją pagal pasirinktą temą (kūrinį) ir pasirenka teatrinės raiškos priemones (pvz., scenografijos, kostiumo detales, muziką) (A2.3).			
5 uždavinys. Grupėmis įrodo, pagrindžia trėmėjų veiksmus kaip nusikaltimą ir improvizuoja nusikaltėlių teismą.	Teatro dalinis rezultatas. Vaidina nedidelės apimties ištisinį veiksma, derindamas savo vaidybą prie partnerių, improvizuodamas keičiantis aplinkybėms (A1.3).			

	Komponuoja nedidelės apimties ištisinio veiksmo dramaturgiją pagal pasirinktą temą (kūrinį) ir pasirenka teatrinės raiškos priemones (pvz., scenografijos, kostiumo detales, muziką) (A2.3).			
3 tema: Kepalėlio kelionė nuo žemės iki stalo, nuo žemės iki širdies. Probleminis klausimas: Kaip pasikeičia mokinio emocinis, jausminis, vertybinis santykis su duona po edukacijos?				
1 uždavinys. Pagrindžia duonos kepimo tradicijų reikšmę lietuvių kultūriniam tapatumui.		Lietuvių kalbos ir literatūros dalinis rezultatas. Kritiškai vertina išgirstą informaciją (A1.2.3). Klausia, atsako, reiškia savo nuomonę (A2.1.3). Išsako savo nuomonę, vertina, argumentuoja remdamasis patirtimi ir gerai žinomu kontekstu (A2.5.3). Turtina savo kalbą naujais žodžiais, frazėmis ir posakiais (...) ir tikslingai juos vartoja (A3.2.3). Klausosi aktyviai: vartoja pritarimo teiginius, klausosi klausdamas (A4.2.3).	Technologijų dalinis rezultatas. Saugiai, nuosekliai atlieka ir valdo nesudėtingus technologinius procesus, koreguoja sprendimus, pasiekia suplanuotą rezultatą (C3.3). Į(si)vertina rezultatą, sąnaudas, vertę, nurodo kelias jo naudojimo ar taikymo galimybes, naudą asmeniui, visuomenei, įprastai aplinkai (D1.3).	Gyvenimo įgūdžių dalinis rezultatas. Įvardija bendražmogiškąsias vertybes, argumentuoja, kaip jos padeda tobulėti, įvardija siekį, kurį gali pasiekti vadovaudamasis vertybėmis (A2.3). Argumentuoja, kaip vienas kito grupėje palaikymas tarp komandos narių stiprina ryšius ir tarpusavio santykius (B2.3).

2 uždavinys. Reflektuoja ir pagrindžia pakitusį, pagilėjusį savo vertybinį santykį su duona po edukacijos, rašydami rašinį.		Lietuvių kalbos ir literatūros dalinis rezultatas. Išsako savo nuomonę, argumentuoja remdamasis patirtimi (C1.4.3). Tinkamai pasirenka leksines ir gramatines priemones (C1.5.3). Kuria aiškos struktūros rašytinius tekstus (įžanga, minties plėtojimas, pabaiga). Pagal prasmę sieja sakinius ir skiria pastraipas (C2.1.3). Mintis formuluoja tiksliai ir aiškiai; daugeliu atvejų tinkamai taiko išmoktas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles (C2.2.3). Remdamasis savo rašymo veiklos patirtimi apmąsto savo rašymo veiklą: paaiškina, kas pasisekė, kas ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip (C3.3.3).		
4 tema: Duonelė – bendruomenės telkėja.				

Probleminis klausimas: Kokios vertybinės prasmės užkoduotos duonoje kaip bendruomenės telkėjoje?				
1 uždavinys. Suorganizuoja, paruošia ir praveda baigiamąjį renginį apie duoną, vykdo modulio veiklų sklaidą.		Lietuvių kalbos ir literatūros dalinis rezultatas. Tikslingai kalba monologu, konstruktyviai dalyvauja pokalbiuose, diskusijose, klausia, atsako, reiškia savo nuomonę (A2.1.3). Išsako savo nuomonę, vertina, argumentuoja remdamasis patirtimi ir gerai žinomu kontekstu (A2.5.3). Skiria esminę ir neesminę informaciją (B1.4.3).	Informatikos dalinis rezultatas. Naudojasi grafikos, pateikčių, tekstų rengyklėmis (A2.3). Pristato, vertina, tobulina savo ir kitų sukurtą skaitmeninį turinį (A3.3).	Technologijų dalinis rezultatas. Saugiai, nuosekliai atlieka ir valdo nesudėtingus technologinius procesus, koreguoja sprendimus, pasiekia suplanuotą rezultatą (C3.3). Į(si)vertina rezultatą, sąnaudas, vertę, nurodo kelias jo naudojimo ar taikymo galimybes, naudą asmeniui, visuomenei, iprastai aplinkai (D1.3).
2 uždavinys.				

Lygiagrečiai pasireiškiantys kitiems dalykams būdingi pasiekimai (pagal dalyko programą BUP išskiriant konkrečią pasiekimo dalį (pabraukti ją)

Dalykas	Galimi pasiekimai pagal BUP
Istorija (tremtis, žydai, XX a. pr. kaimas)	Atkuria praeities įvykius, kelia klausimus apie praeitį ir atsako į juos (C2.3). Fragmentiškai apibendrina elementarią istorinę informaciją (...) iš gerai žinomo istorinio konteksto (C3.3).

Šokis	Šoka pavieniui, poroje ir grupėje, kontroliuodamas judėjimą, orientuodamasis šokio erdvėje, prisiderindamas prie šokio ritmo ir tempo, perteikdamas judesio dydį, formą, stiprumą ir šokio nuotaiką, atsižvelgdamas į šokio žanrą (A1.3) . Pavieniui, poroje ir grupėje kuria susietas šokio judesių sekas, atsižvelgdamas į kūrybinio sumanymo idėją ar šokio žanrą, išreišdamas šokio elementus (erdvę, laiką, energiją) (A2.3) .

Ugdomos kompetencijos:

Ugdomos kompetencijos (pagal kompetencijų raidos aprašą):	Sąsajos su dalyku (kokius konkrečius dalinius kompetencijų pasiekimus ugdysiu?)
Pažinimo kompetencija	Daro logines išvadas. Informaciją jungia į hierarchiškai organizuotus tinklus. Plėtoja mokslinį, sisteminių samprotavimą. Atpažįsta dalykui būdingus skirtingus kontekstus. Vertina skirtingus metodus sprendžiant tą pačią problemą. Aktyviai sieja naują informaciją su jau žinoma, tokiu būdu palengvina naujos informacijos suvokimą ir įsiminimą.
Komunikavimo kompetencija	Pasirenka ir derina įvairias raiškos priemones ir formas. Pritaiko raiškos priemones ir formas daugumai įprastų komunikavimo situacijų.
Skaitmeninė kompetencija	Savarankiškai atlikdamas paprastas užduotis nurodo būdus, kaip kurti ir redaguoti aiškaus, įprasto formato turinį; kuria aiškiai apibrėžtą ir paprastą skaitmeninį turinį. Savarankiškai prireikus spręsti aiškiai apibrėžtas ir nekasdienės problemas, pagal duotą kontekstą pasirenka įvairias skaitmenines technologijas bendravimui ir bendradarbiavimui. Savarankiškai, pagal savo poreikius, sprenddamas aiškiai apibrėžtas ir nekasdienės problemas, diferencijuoja skaitmenines technologijas skaitmeniniam turiniui kurti, naujoviškiems kūrybiniam procesams inicijuoti.
Kūrybiškumo kompetencija	Identifikuoja problemas, įvardina kūrybines galimybes pagal vieną ar kelias savybes, naudojasi pasirinktais šaltiniais. Dalinasi žiniomis, idėjomis, patirtimi, derina asmeninius ir kitų interesus, lūkesčius. Idėjas, galimybes, veiksmus apsveria, vertina galimybes ir aplinkybes. Veikia etiška, laikosi kūrybinės veiklos taisyklių. Jas kuria ir (ar) koreguoja. Tobulina darbą, siekia originalumo, detalių įvairovės.

Modulio idėjos ir turinio dermė su TŪM pažangos plane įtvirtintomis nuostatomis: Anykščių rajono savivaldybės TŪM pažangos plane akcentuojama STEAM ir kultūrinio ugdymo integracijos svarba. Modernizuojant bei plečiant STEAM, integruoto bei įtraukiojo ugdymo infrastruktūrą, atsiranda galimybė išplėsti ugdymo turinį. Šiuo moduliui siekiama sukurti aktualų, patrauklų bei motyvuojantį pažinti, tyrinėti, kurti, analizuoti ugdymo turinį, integruojant keletą mokomųjų dalykų. Toks modulis sudaro galimybę rajono mokyklų mokiniams išbandyti šią daugiaplanę ugdymosi formą.

Modulio turinys

(temų ir uždavinių rašome tiek, kiek reikia pasiekti tikslui)

Uždaviniai (kaip daliniai rezultatai) *(rašome tiek uždavinių, kiek manome, kad reikia pasiekti numatytam rezultatui)	Sėkmės kriterijai (iš ko pamatysiu aš/vaikai pamatys, kad uždavinys pasiektas)	Valandos			Idėjos veikloms individualiai, grupei, klasei
		Kontakt.	Savaran-kiškas	Iš viso	
1 tema: Duona – maitintoja nuo senovės laikų, ji neatsiejama nuo motinos Žemės. Probleminis klausimas: Kaip suvokiame duonos maitintojos vertę?					
1.Grupėmis duota tema išanalizuoja anglų kalba pateiktą vaizdo medžiagą ir pristato.	- Grupei skirtoje vaizdo medžiagoje anglų kalba pristatytą pagrindinę mintį įvardina lietuvių kalba; - Į lietuvių kalbą išsiverčia konkrečius duomenis ar frazes; - Sudaro vartotų terminų anglų kalbos žodyną; - Analizės protokolo visos dalys pilnai užpildytos; - Surinkta medžiaga atitinka temos sritį; - Pateikta faktinė medžiaga, paremta analizuojamais informacijos šaltiniais;	4		4	-Grupės gali diskutuoti tarpusavyje (pvz., dėl higienos normų senovės civilizacijose, jų laikymosi, ruošiant tešlą, apdžiovinant saulėje paplotėlius ir t.t.). -Vizualo formą gali pasirinkti: plakatas, pateiktys, schema, minčių žemėlapis ar pan.

	- Išvengta nereikšmingų ar šalutinių detalių; - Atsakymai ne vien faktiniai, bet ir paaiškinami, pateikiami argumentai (pateikiama priežastis, palyginimas ar įžvalga); - Vartojami tikslūs, temai būdingi žodžiai (pvz., raugas, krosnis, forma, higiena ir pan.); - Informacija iš vaizdo medžiagos tikslingai papildyta informacija iš kitų šaltinių (papildomiems balams gauti); - Grupėje pristatymui pasirenka formatą ir kalbą (anglų, lietuvių, derina abi kalbas), pagrindžia savo pasirinkimą; - Pasirinkti vizualai (gali būti anglų kalba) padeda suprasti turinį; - Pristatymas glaustas, aiškus, informatyvus; - - Pristatymas glaustas, aiškus, informatyvus.				
2. Pagrindžia duonos kaip maitintojos prasmę, jos įvairovę, sukurdami skaitmeninį plakatą „Duona pasaulio kultūrose“.	- Naudojasi teksto ir grafikos rengyklėmis, internetiniais įrankiais; - Glaudina savo grupės duomenis (susistemintus per anglų k. pam.); - Informaciją pritaiko vaizdiniam apipavidalinimui; - Grupėje vertina, tobulina savo ir kitų pasiūlytą, sukurtą skaitmeninį turinį; - Grupėje apsversto kiekvieno pateiktas idėjas plakato informacijai, pateikimo formai tobulinti; - Pateikta medžiaga atitinka temos sritį;				

	- Pateikta faktinė medžiaga, paremta išanalizuotais informacijos šaltiniais; - Išvengta nereikšmingų detalių; - Naudojami tikslūs, temai būdingi žodžiai (pvz., kubilas, duonkepė krosnis ir pan.); - Grupėje pristatymui pasirenka formatą ir kalbą (anglų, lietuvių, derina abi kalbas), pagrindžia savo pasirinkimą; - Įvardina savo indėlį siekiant bendro grupės rezultato.				
3. Įvairių tipų žemėlapiuose parodo ir įvardina, o kontūriniame žemėlapyje pažymi pagrindines kukurūzų, kviečių ir ryžių auginimo teritorijas, regionus pasaulyje ar Europoje.	- <i>Gamtiniame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina žemynus, kuriuose auginamos grūdinės kultūros; - <i>Ūkio žemėlapyje</i> parodo ir įvardija kukurūzų, kviečių ir ryžių auginimo regionus/arealus; - <i>Politiniame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina šalis, kuriose auginama daugiausiai kukurūzų, kviečių ir ryžių; - <i>Pasaulio klimato juostų teminiame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina klimato juostas, kuriose auga tiriamos grūdinės kultūros; -Tyrimo rezultatus pateikia kontūriniame žemėlapyje: a) Spalvomis sužymi teritorijas, kur auginamos pagrindinės grūdinės kultūros; b) Įvardija/užrašo klimato juostas, kuriose auga kukurūzai, kviečiai ir ryžiai;				

	- Įvardina savo indėlį siekiant bendro klasės rezultato.				
2 tema: Duona – ne tik maitintoja, bet ir identiteto praradimo, susipriešinimo, nesutarimų šaltinis. Probleminis klausimas: Kaip duona paverčiama, tampa žmonių skaidymo, supriešinimo šaltiniu?					
1. Pagrindžia Dekalogo įsakymų svarbą žmoniškumo išsaugojimui, analizuodami J. Biliūno novelės „Kai nebenori valgyti“ ištraukas.	- Glaustai aptaria socialinį ir istorinį kontekstą; - Įvardina temą, problemą ir pagrindinę mintį; - Įvardina veikėjų jausmus, pabrėžia neteisybę, skriaudą ir skausmą; - Įvardina, paaiškina priežastį, dėl kurios kyla įtampa, aptaria įtampos augimą; - Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu; - Aiškindami pateikia argumentus (nurodoma priežastis, sugretinimas ar įžvalga); - Argumentus pagrindžia citatomis; - Įvardina, kurie poelgiai kūrinys prieštarauja moralės ir tikėjimo normoms; - Teisingai įvardina, kurie Dekalogo įsakymai buvo pažeisti; - Interpretuoja Dekalogo pažeidimų žalą žmoniškumui; - Svarsto apie socialinę atskirtį; - Analizuoja veiksmo ir pasekmės ryšį; - Pagrindžia savo nuomonę – suvokia, kad moraliniai klausimai neturi vieno „teisingo“ atsakymo;	4	1	5	„Minčių lietus.“

	- Vertina veikėjų veiksmus tikėjimo ir etikos aspektais; - Įvardina empatijos svarbą ir nurodo jos trūkumą; - Paaiškina sąsajas tarp tikėjimo ir atsakomybės; - Samprotauja apie kaltę ir atsakomybę, jos svarbą, išvalgas paremia ir kūrinio, ir asmenine patirtimi; - Įvardina, kaip atsakomybė pasireiškia; - Vertina veikėjų veiksmus moraliniu požiūriu; - Įvardina vertybes; - Įvardina, kad kylančios asmeninės emocijos padeda geriau suprasti kūrinį; - Samprotauja, ar amoralų sūnaus poelgi galima pateisinti, ar galima rasti lengvinančių aplinkybių, o gal aplinkybės sunkinančios; - Įvardina duoną kaip šeimos vertybių ženklą arba jų pamynimą; - Aktyviai, drąsiai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Aiškia, taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, išvalgas; - Vartoja frazes: „Manyčiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan. - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis; - Įvardina savo indėlį siekiant bendro klasės rezultato.				

2. Pagrindžia pasityčiojimą iš duonos, manipuliaciją duona ir žmoniškumu kaip nusikaltėlišką veiksma, analizuodami I. Mero novelės „Kai nebenori valgyti“ ištrauką.	- Glaustai aptaria istorinį kontekstą; - Įvardina temą, problemą ir pagrindinę mintį; - Įvardina kontekstą, kai duona tampa žeminimo priemone; - Analizuoja, kaip žeminimas, tyčiojimas, manipuliacija paverčia duoną galios įrankiu; - Įvardina veikėjų jausmus, pabrėžia vieno tariamą „herojiškumą, kitų – bejėgiškumą ir skausmą; - Įvardina, paaiškina priežastį, dėl kurios kyla įtampa, aptaria įtampos augimą; - Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu, argumentuoja; - Argumentus pagrindžia citatomis; - Vertina veikėjų veiksmus moralės, etikos aspektu; - Įvardina antivertybes; - Įvardina, kad kylančios asmeninės emocijos padeda geriau suprasti kūrinį; - Samprotauja, ar amoralų, nežmonišką poelgį galima pateisinti; - Įrodo tekstu, kad amoraliam, nežmoniškam poelgiui nėra lengvinančių aplinkybių, atvirkščiai – yra sunkinančios;				

	- Remiasi savo vertybėmis ir argumentuotai vertina veiksmus moraliniu požiūriu; - Įrodo, kad nežmoniškumo kontekste duona praranda savo kilnią reikšmę; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Aiškia, taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, įžvalgas; - Vartoja frazes: „Manyčiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan.; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis; - Įvardina savo indėlį siekiant bendro klasės rezultato.				
3. Pagrindžia nusikaltėlių veiksmus kaip tautos genocidą, analizuodami D. Grinkevičiūtės memuarų „Lietuviai prie Laptevų jūros“ ištrauką.	- Analizuoja duonos prasmes, simboliką dramatiškame (trauminiame) istoriniame kontekste; - Remdamiesi tekstu, įvardija profesijas, susijusias su fizinės duonos auginimu ir dvasinės duonos (dvasinio peno) teikimu kitiems; - Tyrinėja, kaip fizinės duonos trūkumas tampa įrankiu žeminti, naikinti žmonių orumą, nužmoginti; - Tyrinėja, kaip dvasinės duonos stygius tampa duonos davėjų identiteto (su)naikinimu;				

	- Tyrinėja, kaip su duona susiję žmonės (ūkininkai, mokytojai...) išgyvena grėsmę netekti tapatybės arba bando ją apginti; - Samprotauja apie duonos kaip egzistencinio simbolio prasmę, apie panieką duonai nežmoniškumo kontekste; - Įrodo, kad tremties kontekste duona praranda savo kilnią reikšmę; - Įvardina veiksnius (sistemas, asmenis), atsakingus už žmoniškumo, orumo, teisingumo, Dekalogo įsakymų pažeidimus; - Samprotauja, diskutuoja, ar nusikaltėlių elgesys dera su Dekalogu, su Dievo planu žemėje; - Diskutuoja, ar yra nusikaltimą lengvinančių aplinkybių; - Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu, argumentuoja; - Argumentus pagrindžia citatomis; - Vertina veikėjų veiksmus moralės, etikos, Dekalogo įsakymų aspektu; - Samprotauja, ar nežmonišką elgesį galima pateisinti; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Vartoja tikslią teminę leksiką (pvz., tremtis, duona, tapatybė, orumas, pašaukimas); - Aiškia, taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, įžvalgas;				

	- Vartoja frazes: „Manyčiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan.; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis; - Įvardina savo indėlį siekiant bendro klasės rezultato.				
4. Grupėje duota tema išanalizuoja savo vaidmenį bei funkcijas, pasiruošia medžiagą improvizaciniam teismui ir pristato.	- Grupės aiškiai apsibrėžia savo vaidmenį ir funkcijas; - Repetuoja, vaidina nedidelės apimties epizodus, derina savo vaidybą prie partnerių; - Kūrybiškai interpretuoja savo vaidybą; - Numato, kaip improvizuoti, pasikeitus aplinkybėms; - Numato teatrinės raiškos priemones, (pvz., scenografijos, kostiumo detalės); - Grupės sukuria viešojo kalbėjimo glaustus tekstus pagal savo temą (kaltinimas, gynėjų kalba ir t.t.); - Grupės tiksliai suformuluoja, pvz., kaltinimą, nuosprendį ir t.t.; - Numato, suformuluoja galimus atsakomybės švelninimo ar sunkinimo aspektus; - Formuluoja aiškius teiginius, juos pagrindžia argumentais ar įrodymais iš teksto ir konteksto; - Argumentuodami pateikia konkrečių pavyzdžių, citatų iš kūrinio (jei reikia); - Pasiruošia kalbėti įtikinamai; - Vartoja tikslių teminę leksiką (pvz., kaltinu, kviečiu liudyti ir t.t.);				

	- Laikosi kalbinės raiškos taisyklingumo; - Laikosi taisyklingos tarties, kirčiavimo reikalavimų; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Pasirenka tinkamą pristatymo formatą; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis; - Įvardija savo indėlį į grupės darbą ir įsivertina refleksijos metu.				
5. Grupėmis įrodo, pagrindžia trėmėjų veiksmus kaip nusikaltimą ir improvizuoja nusikaltėlių teismą.	- Įtikinamai atlieka numatytus vaidmenis; - Derina savo vaidybą prie partnerių; - Improvizuoja, pasikeitus aplinkybėms; - Raiškiai pasako viešojo kalbėjimo tekstus pagal savo temą (kaltinimas, gynėjų kalba ir t.t.); - Kalba aiškiai, tiksliai, glaustai, argumentuotai; - Kilus ginčui (pvz., dėl atsakomybės švelninimo ar sunkinimo aspektų), savo poziciją gina argumentuodami, pateikdami įrodymų; - Kalba įtikinamai; - Kalba taisyklingai; - Vartoja teismo procesui tinkamą leksiką; - Tinkamai intonuoja, daro intonacines pauzes; - Pabaigia improvizacinį teismą kaltinimo perskaitymu.				

3 tema: Kepalėlio kelionė nuo žemės iki stalo, nuo žemės iki širdies. Probleminis klausimas: Kaip pasikeičia mokinio emocinis, jausminis, vertybinis santykis su duona po edukacijos?					
1. Pagrindžia duonos kepimo tradicijų reikšmę lietuvių kultūriniam tapatumui.	- Įvardija tradicinius lietuviškos duonos kepimo bruožus (pvz., rauginimas, krosnies naudojimas, ritualai); - Naudojami tikslūs, temai būdingi žodžiai (pvz., raugas, krosnis, ližė ir pan.); - Aktyviai klausosi edukatorės klausinėdami; - Diskutuoja atsakydami į edukatorės klausimus; - Įvardina, išsako savo patiriamas emocijas, pvz., formuodami duonos kepalėlį, pašaudami jį į duonkepę; - Reflektuoja apie senojo Lietuvos kaimo gyvenimo būdą, santykį su duona; - Reflektuoja apie protėvių santykį su žeme, su gyvuliais (pvz., arklio svarba); - Reflektuoja apie papročių, tradicijų svarbą šiandien; - Susieja su savo šeimos ar bendruomenės patirtimis; - Apibūdina duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui; - Dalyvauja edukacinėse veiklose Arklio muziejuje;	4	1	5	- Pasiruošia išvykai į duonos kepimo edukaciją Niūronyse (darbas su informacija, klausimų kūrimas). - Po duonelės kepimo galimi pietūs su senoviniais tradiciniais lietuvių patiekalais (priklausomai nuo mokinių tėvų finansinių galimybių).

	- Reflektuoja apie kalvio darbo svarbą; - Reflektuoja apie praeities ir nūdienos gyvenimo būdo, vertybių skirtumus, kaitą; - Reflektuoja savo veiklą įvardindami sėkmes ir tobulintinas puses.				
2. Reflektuoja ir pagrindžia pakitusį, pagilėjusį savo vertybinį santykį su duona po edukacijos, rašydami rašinį.	- Pasirenka rašinio formą; - Laikosi struktūros, minties dėstymo logikos: įvadas – dėstymas – apibendrinimas; - Įvardija tradicinius lietuviškos duonos kepimo bruožus; - Apibūdinta duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui; - Aiškiai įvardija, kodėl požiūris pasikeitė, kaip pasikeitė; - Įvardina, ką jaučia ir galvoja; - Susieja protėvių puoselėtas vertybes su savo (gal ir dabartinio jaunimo) vertybėmis svarbių tradicijų išsaugojimo, dorovės, pagarbos duonai kaip maistui ir kaip tautiškumo simboliui srityse; - Savo mintis pagrindžia pavyzdžiais, pateikia asmeninių įžvalgų apie jų aktualumą ir raišką šiandienos kultūroje; - Susieja su savo šeimos ar bendruomenės patirtimis; - Rašinio kalba sklandi, taisyklinga, būdinga rašinio stiliui; - Laikosi rašybos ir skyrybos taisyklių;				

	- Reflektuoja savo veiklą įvardindami sėkmes ir tobulintinas puses. -				
4 tema: Duonelė – bendruomenės telkėja. Probleminis klausimas: Kokios vertybinės prasmės užoduotos duonoje kaip bendruomenės telkėjoje?					
1.Suorganizuoja, pasiruošia ir praveda baigiamąjį renginį apie duoną, vykdo modulio veiklų sklaidą.	- Dirba individualiai, poromis, grupėmis (pagal poreikį); - Sukuria renginio scenarijų; -Sukuria šokį ir pašoka (renginio įžangai); -Sukuria vykdytų veiklų pateiktis; -Pasiruošia, suderina pateiktis su pristatymais ir per renginį pristato vykdytas veiklas; -Su technologijų mokytoja iškepa duonelės (kiekis sutartinis); -Padedama mamai ar močiutei iškepti naminės duonos; -Papuošia renginio erdvę temą atitinkančiais akcentais; - Pakviečia į renginį paralelines klases, artimų koncentrų klases; - Pasiruošia ir praveda renginį; - Vaišiniama duonele organizuoja kaip renginio kulminaciją; - Paskirtas mokinys parašo straipsnelį ar atsiliepimą apie modulio veiklas.	2	2	4	1.Gali sukurti užkalbėjimų apie duonelę, jos kelią – perskaito (gali įjungti į scenarijų) baigiamajame renginyje. 2. Gali išmokti ir padainuoti dainą apie duoną. 3. Galima baigiamajame renginyje įterpti viktoriną apie duoną (klausimai gali apimti visas ankstesnes veiklas arba tik tikslingai atrinktas). Tada rūpintis, kad nesidubliuotų pateikčių ir viktorinos klausimai. BET ir be to laiko užims nemažai... (čia priklauso nuo laiko).

Iš viso valandų:		18 val.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas:

Viso proceso metu taikomas formuojamasis vertinimas (orientacija – susitarti sėkmės kriterijai ir jų kontekste kylantis poreikis teikti pastolius mokymuisi kuriant mokymosi sėkmei patirti palankius kontekstus).

Apibendrinamuoju vertinimu mokytojas apibendrina mokinio mokymosi pasiekimus konkrečiose temose pagal sutartus vertinimo kriterijus, jo rezultatus fiksuoja pažymiu arba balais. Pastarieji pagal mokytojo ir mokinių susitarimą gali būti įtraukti kaip papildomi balai konkrečiam dalyko pasiekimams įvertinti.

Pasiekimų vertinimo kriterijai

Tema, jos nr.	Uždavinio nr.	Galimi vertinimo kriterijai
1 tema: Duona – maitintoja nuo senovės laikų, ji neatsiejama nuo motinos Žemės.	1.1	- Pasako pagrindinę vaizdo medžiagoje anglų kalba pristatytą mintį lietuvių kalba, į lietuvių kalbą išsiverčia konkrečius duomenis ar frazes; - Pateikta faktinė medžiaga, paremta analizuojamais informacijos šaltiniais; - Atsakymai ne vien faktiniai, bet ir paaiškinami, pateikiami argumentai (pateikiama priežastis, palyginimas ar įžvalga); - Vartojami tikslūs, temai būdingi žodžiai; - Informacija iš vaizdo medžiagos tikslingai papildyta informacija iš kitų šaltinių (papildomiems balams gauti); - Grupėje pristatymui pasirenka tinkamą formatą ir kalbą (anglų, lietuvių, derina abi kalbas), pagrindžia savo pasirinkimą; - Pristatymas glaustas, aiškus, informatyvus.
	1.2	- Tinkamai naudojasi teksto ir grafikos rengyklėmis, internetiniais įrankiais; - Glaudina savo grupės duomenis; - Informaciją pritaiko vaizdiniam apipavidalinimui; - Grupėje vertina, tobulina savo ir kitų pasiūlytą, sukurtą skaitmeninį turinį; - Grupėje pritaiko kiekvieno pateiktas idėjas plakato informacijai, pateikimo formai tobulinti; - Pateikta medžiaga atitinka temos sritį; - Pateikta faktinė medžiaga, paremta išanalizuotais informacijos šaltiniais;

		- Naudojami tikslūs, temai būdingi žodžiai (pvz., kubilas, duonkepė krosnis ir pan.); - Grupėje pristatymui pasirenka formatą ir kalbą (anglų, lietuvių, derina abi kalbas), pagrindžia savo pasirinkimą.
	1.3	- <i>Gamtiniame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina žemynus, kuriuose auginamos grūdinės kultūros; - <i>Ūkio žemėlapyje</i> parodo ir įvardija kukurūzų, kviečių ir ryžių auginimo regionus/arealus; - <i>Politiniame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina šalis, kuriose auginama daugiausiai kukurūzų, kviečių ir ryžių; - <i>Pasaulio klimato juostų teminiame žemėlapyje</i> parodo ir įvardina klimato juostas, kuriose auga tiriamos grūdinės kultūros; - Tyrimo rezultatus pateikia kontūriniame žemėlapyje; - Spalvomis sužymi teritorijas, kur auginamos pagrindinės grūdinės kultūros; - Įvardina/užrašo klimato juostas, kuriose auga kukurūzai, kviečiai ir ryžiai; - Įvardina savo indėlį siekiant bendro klasės rezultato.
2 tema. Duona – ne tik maitintoja, bet ir identiteto praradimo, susipriešinimo, nesutarimų šaltinis.	2.1	- Aptaria socialinį ir istorinį kontekstą; - Įvardina temą, problemą ir pagrindinę mintį; - Įvardina veikėjų jausmus, interpretuoja; - Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu; - Aiškindami pateikia argumentus (nurodoma priežastis, sugretinimas ar įžvalga); - Argumentus pagrindžia citatomis; - Įvardina, kurie poelgiai kūrinyje prieštarauja moralės ir tikėjimo normoms; - Įvardina, kurie Dekalogo įsakymai buvo pažeisti; - Interpretuoja Dekalogo pažeidimų žalą žmoniškumui; - Analizuoja veiksmo ir pasekmės ryšį; - Pagrindžia savo nuomonę – suvokia, kad moraliniai klausimai neturi vieno „teisingo“ atsakymo; - Vertina veikėjų veiksmus tikėjimo ir etikos aspektais; - Vertina veikėjų veiksmus moraliniu požiūriu; - Įvardina vertybes; - Samprotauja, ar amoralų sūnaus poelgį galima pateisinti, ar galima rasti lengvinančių aplinkybių, o gal aplinkybės sunkinančios; - Įvardina duoną kaip šeimos vertybių ženklą arba jų pamynimą; - Aktyviai, drąsiai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, įžvalgas;

		- Vartoja frazes: „Manychiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan.; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis.
	2.2	- Aptaria istorinį kontekstą; - Įvardina temą, problemą ir pagrindinę mintį; - Įvardina kontekstą, kai duona tampa žeminimo priemone; - Analizuoja ištrauką įvairiais aspektais; - Įvardina, paaiškina priežastį, dėl kurios kyla įtampa, aptaria įtampos augimą; - Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu, argumentuoja; - Argumentus pagrindžia citatomis; - Vertina veikėjų veiksmus moralės, etikos aspektu; - Įvardina antivertybes; - Samprotauja, ar amoralų, nežmonišką poelgį galima pateisinti; - Įrodo tekstu, kad amoraliam, nežmoniškam poelgiui nėra lengvinančių aplinkybių, atvirkščiai – yra sunkinančios; - Remiasi savo vertybėmis ir argumentuotai vertina veiksmus moraliniu požiūriu; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, įžvalgas; - Vartoja frazes: „Manychiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan.; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis.
	2.3	- Analizuoja duonos prasmes, simboliką dramatiškame istoriniame kontekste; - Remdamiesi tekstu, įvardija profesijas, susijusias su fizinės duonos auginimu ir dvasinės duonos (dvasinio peno) teikimu kitiems; - Tyrinėja, kaip fizinės duonos trūkumas tampa įrankiu žeminti, naikinti žmonių orumą, nužmoginti; - Tyrinėja, kaip dvasinės duonos stygius tampa duonos davėjų identiteto (su)naikinimu; - Tyrinėja, kaip su duona susiję žmonės (ūkininkai, mokytojai...) išgyvena grėsmę netekti tapatybės arba bando ją apginti; - Samprotauja apie duonos kaip egzistencinio simbolio prasmę, apie panieką duonai nežmoniškumo kontekste; - Įvardina veiksnius (totalitarinę sistemą, asmenis), atsakingus už žmoniškumo, orumo, teisingumo, Dekalogo įsakymų pažeidimus; - Samprotauja, diskutuoja, ar nusikaltėlių elgesys dera su Dekalogu, su Dievo planu žemėje; - Diskutuoja, ar yra nusikaltimą lengvinančių aplinkybių;

		- Atsakydami, samprotaudami remiasi tekstu, argumentuoja; - Argumentus pagrindžia citatomis; - Vertina veikėjų veiksmus moralės, etikos, Dekalogo įsakymų aspektu; - Samprotauja, ar nežmonišką elgesį galima pateisinti; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Vartoja tikslią teminę leksiką (pvz., tremtis, duona, tapatybė, orumas, pašaukimas); - Taisyklinga kalba formuluoja savo mintis, argumentus, išvalgas; - Vartoja frazes: „Manyčiau...“, „Mano nuomone...“, „Esu įsitikinęs...“ ir pan.; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis.
	2.4	- Grupės aiškiai apsibrėžia savo vaidmenį ir funkcijas; - Repetuodami derina savo vaidybą prie partnerių; - Numato, kaip kūrybiškai improvizuoti, pasikeitus aplinkybėms; - Numato tinkamas teatrinės raiškos priemones, (pvz., scenografijos, kostiumo detalės); - Sukuria viešojo kalbėjimo glaustus tekstus pagal savo temą (kaltinimas, gynėjų kalba ir t.t.); - Tiksliai suformuluoja, pvz., kaltinimą, nuosprendį ir t.t.; - Numato, suformuluoja galimus atsakomybės švelninimo ar sunkinimo aspektus; - Formuluoja teiginius, juos pagrindžia argumentais ar įrodymais iš teksto ir konteksto; - Argumentuodami pateikia konkrečių pavyzdžių, citatų iš kūrinio (jei reikia); - Pasiruošia kalbėti įtikinamai; - Vartoja tikslią teminę leksiką (pvz., kaltinu, kviečiu liudyti ir t.t.); - Laikosi kalbinės raiškos taisyklingumo; - Laikosi taisyklingos tarties, kirčiavimo reikalavimų; - Aktyviai reiškia nuomonę, diskutuoja pagarbiai; - Reflektuoja pamokos suvokimus ir patirtis.
	2.5	- Įtikinamai atlieka numatytus vaidmenis; - Derina savo vaidybą prie partnerių; - Improvizuoja, pasikeitus aplinkybėms; - Raiškiai pasako viešojo kalbėjimo tekstus pagal savo temą (kaltinimas, gynėjų kalba ir t.t.); - Kalba aiškiai, tiksliai, glaustai, argumentuotai; - Kilus ginčui (pvz., dėl atsakomybės švelninimo ar sunkinimo aspektų), savo poziciją gina argumentuodami, pateikdami įrodymų; - Kalba įtikinamai;

		- Kalba taisyklingai; - Vartoja teismo procesui tinkamą leksiką; - Tinkamai intonuoja, daro intonacines pauzes.
3 tema. Kepalėlio kelionė nuo žemės iki stalo, nuo žemės iki širdies.	3.1.	- Teisingai įvardija tradicinius lietuviškos duonos kepimo bruožus (pvz., rauginimas, krosnies naudojimas, ritualai); - Naudoja temai būdingus žodžius (pvz., raugas, krosnis, ližė ir pan.); - Aktyviai klausosi edukatorės, užduoda esminių klausimų, atitinkančių temą; - Diskutuoja atsakydami į edukatorės klausimus; - Įvardina, išsako savo patiriamas emocijas, pvz., formuodami duonos kepalėlį, pažymėdami jį savo ženklų, pašaudami į duonkepę; - Samprotauja apie senojo Lietuvos kaimo gyvenimo būdą, santykį su duona; - Reflektuoja apie protėvių santykį su žeme, su gyvuliais (pvz., arklio svarba); - Reflektuoja apie papročių, tradicijų svarbą šiandien; - Apibūdina duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui; - Dalyvauja edukacinėse veiklose Arklio muziejuje; - Reflektuoja apie kalvio darbo svarbą (Arklio muziejus); - Reflektuoja apie praeities ir nūdienos gyvenimo būdo, vertybių skirtumus, kaitą.
	3.2.	- Laikosi rašinio struktūros, minties dėstymo logikos: įvadas – dėstymas – apibendrinimas; - Įvardija tradicinius lietuviškos duonos kepimo bruožus; - Apibūdina duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui; - Įvardina, kodėl požiūris po edukacijos pasikeitė, kaip pasikeitė; - Įvardina, ką jaučia ir galvoja; - Susieja protėvių puoselėtas vertybes su savo (gal ir dabartinio jaunimo) vertybėmis svarbių tradicijų išsaugojimo, dorovės, pagarbos duonai kaip maistui ir kaip tautiškumo simboliui srityse; - Savo mintis pagrindžia pavyzdžiais, pateikia asmeninių įžvalgų apie jų aktualumą ir raišką šiandienos kultūroje; - Susieja su savo šeimos ar bendruomenės patirtimis; - Rašinio kalba sklandi, taisyklinga, būdinga rašinio stiliui; - Laikosi rašybos ir skyrybos taisyklių.
4 tema. Duonelė – bendruomenės telkėja.	4.1	Šios temos siūlyčiau nevertinti, galima aktyviausiems pridėti balą. - Sukuria sklandų renginio scenarijų; -Sukuria šokį ir pašoka (renginio įžangai) arba padainuoja dainą;

		-Sukuria vykdytų veiklų pateiktis; -Pasiruošia, suderina pateiktis su pristatymais ir per renginį pristato vykdytas veiklas; -Su technologijų mokytoja iškepa duonelės pagal pasirinktą receptą; -Padeda mamai ar močiutei iškepti naminės duonos; -Estetiškai papuošia renginio erdvę akcentais, atitinkančiais temą; - Pasiruošia ir praveda renginį; - Paskirtas mokinys parašo straipsnelį ar atsiliepimą apie modulio veiklas.

*Pasiekimų vertinimui išskiriami rekomenduojami vertinimui kriterijai. Jų raiškos lygiai nenurodomi: tuo siekiama išvengti apribojimų, kurie gali atsirasti mokytojams konkretinantis veiklas pagal mokinių esamas mokymosi patirties skirtybes, mokytojų sumanymą aktualizuoti lygiagrečiai pasireiškiančius pasiekimus kaip esminius ir pan.

P.S. Vertinimo kriterijų yra pateikta labai daug, tad galima pasirinkti, atsirinkti, kuriuos iš jų taikysite konkrečiai klasei.

Moduliui realizuoti naudojama edukacinė aplinka (kur vyksta), medžiagos, priemonės.

Temos numeris	Erdvė, priemonės, medžiagos
1 tema	Anglų k., gyvenimo įgūdžiai: Duona senovės Egipte: https://www.youtube.com/watch?v=GcHeRHI9L94 Tradicinė graikų duona: https://www.youtube.com/watch?v=1UirBjsz6Vo Pasaulio duonos tipai: https://www.youtube.com/watch?v=6aACh8l40lw&t=131s Galimi ir kiti internetiniai šaltiniai. Šasiuviniai, rašikliai.
	Geografija: Atlasas (arba atšviesti žemėlapiai), rašikliai, spalvoti pieštukai, flomasteriai.
2 tema	Paruoštos spausdinti nagrinėjamų kūrinių ištraukos. Ištraukų šaltiniai: D. Grinkevičiūtė. Lietuviai prie Laptevų jūros. – Kn.: Amžino įšalo žemėje, 1989, V., 20-21 p.

	I .Meras. Kai nebenori valgyti? – Literatūra, vadovėlis, 7 kl., I d., 48-51 p. (ištrauka 50-51 p.) J. Biliūnas. Ubagas. – Kn.: Liūdna pasaka, K., 1986. Atšviestos nagrinėjamų kūrinių ištraukos - kopija kiekvienam mokiniui. Sąsiuviniai, rašikliai, spalvoti pieštukai, flomasteriai (jei reikia paryškinimams).
3 tema	Niūronyse: užrašų, refleksijų knygelė, rašiklis.
4 tema	A4 lapai, sąsiuviniai, rašikliai, spalvoti pieštukai, flomasteriai. Stalai ir stalo serviravimo reikmenys: lininės ar drobinės staltiesės, padėklai, krepšeliai duonai, vazos su gėlėmis ir kiti puošybiniai aksesuarai. Indai medui, sviestui (jei šių produktų bus – skanu ir be jų). Multimedija, kompiuteris.

TEMŲ PLĖTINIAI (APRAŠAI)

1 tema. Duona – maitintoja nuo senovės laikų, ji neatsiejama nuo motinos Žemės.

1 veikla. Tiriamoji vaizdo medžiagos analizė ir pristatymo parengimas.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Vaizdo įrašų analizė organizuojama kaip grupinė tiriamoji veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti kultūrinius ir istorinius reiškinius iš įvairių perspektyvų taikant tiriamąją, praktinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip universali priemonė pažinti žmogaus kasdienybę, vertybių ir technologijų kaitą.

Mokiniai suskirstomi į grupes pagal temines funkcijas (duonos formų tyrinėtojai, higienistai, technologai, produktų tiekėjai ir pan.), kiekviena jų gilinsis į tam tikrą duonos kaip reiškinio analizės aspektą, kuris leis išnagrinėti duonos temą iš skirtingų – praktinių, kultūrinių ir vertybinių – perspektyvų.

Darbo eigos organizavimas.

1. Pamokos metu (arba sutartu kitu laiku):

Visos grupės žiūri tuos pačius vaizdo įrašus (esant reikalui gali jais pasiskirstyti, bet **vertina iš savo grupės funkcijos perspektyvos**).

Medžiaga peržiūrai:

- Duona senovės Egipte:
<https://www.youtube.com/watch?v=GcHeRHI9L94>
- Tradicinė graikų duona:
<https://www.youtube.com/watch?v=1UirBjsz6Vo>
- Pasaulio duonos tipai:
<https://www.youtube.com/watch?v=6aACh8l40lw&t=131s>

Pagal poreikį informaciją gali tikslingai papildyti iš savarankiškai pasirinktų informacijos šaltinių.

2. **Atlieka analizę:**

Atsižvelgdama į savo temą, kiekviena grupė atsako į pateiktus klausimus, atlieka deleguotas užduotis, o duomenis užfiksuoja *analizės lapė*.

3. **Rezultatų pristatymas:**

Kiekviena grupė pristato savo išvadas – galima naudoti skaidres, komiksą ar infografiką.

4. **Grupių rezultatų apjungimas:**

Po visų pristatymų klasė gali anglų kalba sukurti vizualų plakatą „Duona pasaulio kultūrose“, į kurį įtraukia savo išvadas. Galimi kitokie pasirinkimai: padaryti bendrą lentelę ar schemą (siūloma anglų kalba) – kur ir kaip skiriasi duonos formos, gamybos būdai, higienos normos ir tiekimo aspektai.

5. **Refleksija / diskusija:**

Pvz., gali būti tokie klausimai, kaip: Ką sužinojome naujo apie duonos vartojimo kultūrų įvairovę? Ką galima taikyti šiandienos kontekste (pvz., tvarumo, maisto saugos, tradicijų išsaugojimo srityse)?

6. **Refleksyvus darbo įsivertinimas:**

Kiekviena grupė įsivertina savo veiklą ir rezultatą (pvz., gali užpildyti trumpą refleksijos lapą („Koks mano indėlis į bendrą grupės rezultatą“, „Kas sekėsi?“, „Ką daryčiau kitaip?“).

Užduotys teminėms grupėms:

1 grupė. Duonos formų tyrėjai

Užduotis: Išanalizuoti ir palyginti kiekviename šaltinyje minimas duonos formas, palyginti jų įvairovę, kaitą, formų funkcinę paskirtį.

Analizės kryptis:

- Duonos formos apibūdinimas
- Formos reikšmė
- Duonos formos kaita bėgant laikui
- Duonos formos sąsajos su funkicine paskirtimi

Analizės protokolas

1 grupė – Duonos formų tyrėjai

Vaizdo įrašas / papildomas šaltinis:

Šalis / regionas:

Klausimai analizei:

Kokios formos duona vaizduojama (apvali, pailga, plokščia, kitokia)?

Ką gali reikšti pasirinkta duonos forma? (praktinė, estetinė, simbolinė reikšmė (kasdienė, apeiginė, šventinė))

Kokius pastebėjote duonos kepalėlių skirtumus skirtingose kultūrose (šalyse, laikmečiuose)?

Ar forma keitėsi laikui bėgant? Jei taip, tai kaip? Kodėl?

Palyginkite su lietuviškos duonos formomis. Kokius panašumus ir skirtumus išvelgiate?

Pateikite vieną klausimą klasei diskusijai.

Sudarykite pagrindinių žodžių anglų kalba žodynėlį.

2 grupė. Duonos technologai

Užduotis: Išanalizuoti ir palyginti duonos gamybos technologijas – kaip buvo kepama duona, kokie naudojami įrankiai, technika, žaliavos.

Analizės kryptis:

- Duonos sudėtis
- Kepimo būdai
- Duonos tešlos kildinimo būdai
- Gamybos technologijų kaita laiko perspektyvoje

Analizės protokolas

2 grupė – Duonos technologai

Vaizdo įrašas / papildomas šaltinis:

Šalis / regionas:

Klausimai analizei:

Kokie pagrindiniai ingredientai naudojami duonai kepti?

Koks rauginimo / kildinimo būdas naudojamas (raugas, mielės, be kildinimo)?

Kokios kepimo technologijos taikomos (krosnis, akmuo, ugnis)?

Kuo išsiskiria ši technologija lyginant su kitomis kultūromis ar laikmečiais?

Kaip ši technologija keitėsi / išsivystė iki šių dienų?

Pateikite vieną klausimą klasei diskusijai.

Sudarykite pagrindinių žodžių anglų kalba žodynėlį.

3 grupė. Higienistai

Užduotis: Išanalizuoti ir įvertinti duonos gamybos aplinkos, švaros ir saugumo aspektus skirtingose kultūrose ar laikotarpiuose.

Analizės kryptis:

- Kaip gaminama duona
- Naudojami įrankiai
- Skirtumai nuo šiuolaikinių higienos reikalavimų
- Požiūris į maisto gaminimo ir vartojimo saugumą

Analizės protokolas

3 grupė – Higienistai

Vaizdo įrašas / papildomas šaltinis:

Šalis / regionas:

Klausimai analizei:

Kokioje aplinkoje kepama duona (atviroje, uždaroje, virtuvėje)?

Kokie higienos sprendimai naudojami (reikalavimai švarai ir saugumui) ?

Kokie įrankiai naudojami gamyboje (rankos, šluostės, specialūs įrankiai)?

Kaip šios tradicijos vertinamos pagal šiuolaikinius higienos standartus?

Kokių higienos tradicijų ar tikėjimų, susijusių su duona, laikėsi žmonės?

Pateikite vieną klausimą klasei diskusijai.

Sudarykite pagrindinių žodžių anglų kalba žodynėlį

4 grupė. Produktų tiekėjai

Užduotis: Išanalizuoti žaliavų kilmę, tiekimą, duonos gamybos priklausomybę nuo gamtinių, ekonominių ir socialinių sąlygų.

Analizės kryptis:

- Produktų gavybos būdai
- Kilmės pobūdis (vietinė, importuota)
- Gamtinių sąlygų įtaka produktų gavybai
- Maisto tiekimo grandinės sąsajos su bendruomenėmis

Analizės protokolas

4 grupė – Produktų tiekėjai

Vaizdo įrašas / papildomas šaltinis:

Šalis / regionas:

Klausimai analizei:

Iš kur gaunami ingredientai (vietiniai, atvežtiniai, laukiniai)?

Kaip duonos produktų gavyba/tiekimas priklauso nuo gamtos sąlygų, sezoniškumo?

Koks buvo duonos prieinamumas skirtingoms socialinėms grupėms?

Kokį vaidmenį atliko prekyba ar mainai duonos žaliavoms gauti?

Kokios socialinės ar ekonominės problemos buvo susijusios su duonos produktų tiekimu, duonos gamyba, prekyba?

Pateikite vieną klausimą klasei diskusijai.

Sudarykite pagrindinių žodžių anglų kalba žodynėlį.

Refleksija/diskusija ir refleksyvus darbo įsivertinimas

Refleksija/diskusija

Pamokos pabaigoje inicijuojama refleksinė diskusija.

Refleksiją/diskusiją moderuoja mokytojas (kitas pasirinkimas: tai gali daryti ir paskirta mokinių grupė (pvz., reflektorių komanda), kuri prieš tai pasiruošia klausimus arba mini apibendrinimą apie klasės atradimus, jei tam užtenka laiko).

Klausimai refleksijai:

Ką naujo sužinojote apie duonos vartojimo kultūrų įvairovę?

Kuo skiriasi duonos formos, gamybos būdai, higienos normos skirtingose šalyse ir laikmečiuose?

Kaip galėtume pritaikyti kai kurias tradicijas šiandienos kontekste? (pvz., tvarumo, maisto saugos, tradicijų išsaugojimo aspektu).

Kaip šios žinios gali keisti požiūrį į duoną, jos vartojimą ar švaistymą?

Refleksyvus darbo įsivertinimas

Pamokos pabaigoje mokiniai savarankiškai įsivertina savo veiklą ir įsitraukimą grupėje.

Klausimai įsivertinimui:

Koks mano indėlis į grupės rezultatą?

Kas sekėsi geriausiai? Kodėl?

Su kokiais sunkumais susidūriau?

Ką daryčiau kitaip kitą kartą?

Ką išmokau apie bendradarbiavimą, analitinį mąstymą, kultūrų įvairovę?

Ką labiausiai vertinu savo komandos narių veikloje?

2 veikla. Duonos temos analizės per anglų k. pamoką rezultatų kūrybinis pateikimas vizualia skaitmenine forma.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Mokiniai (duonos formų tyrinėtojai, higienistai, technologai, produktų tiekėjai ir pan.) iš anglų k. pamokos pristatymų tikslingai, kryptingai atsirenka medžiagą vizualiam skaitmeniniam plakatui „Duona pasaulio kultūrose“ sukurti. Galimi kitokie pasirinkimai: padaryti bendrą skaitmeninę lentelę ar schemą (siūloma anglų kalba) – kur ir kaip skiriasi duonos formos, gamybos būdai, higienos normos ir tiekimo aspektai. **Veiklos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą per anglų k. pamoką susistemintus grupinės tiriamosios veiklos rezultatus sujungti į bendrą kūrybinį produktą, taikant atrenkamąją/glaudinamąją, kritinio mąstymo ir kūrybinę veiklą, o duonos tema čia veikia kaip priemonė kūrybiškai išreikšti pasirinktus duonos įvairovės ir kaitos aspektus.

Darbo eigos organizavimas.

1. Užduotis.

Grupėms deleguojama užduotis: sukurti skaitmeninį plakatą „Duona pasaulio kultūrose“.

2. Skaitmeninės priemonės:

Mokiniai naudojami teksto ir grafikos rengyklėmis, internetiniais įrankiais.

3. Darbas grupėmis:

Glaudina savo grupės duomenis (susistemintus per anglų k. pam.), svarbius vizualui „Duona pasaulio kultūrose“.

Informaciją pritaiko vaizdiniam apipavidalinimui.

Grupėje vertina, tobulina savo ir kitų pasiūlytą, sukurtą skaitmeninį turinį.

Grupėje apsvarsto kiekvieno pateiktas idėjas plakato informacijai, pateikimo formai tobulinti.

4. Rezultatų pristatymas:

Kiekviena grupė glaustai pristato savo kūrybos produktą.

5. Grupių rezultatų apjungimas:

Paskirtas mokinys anglų kalba/lietuvių kalba (pasirinktinai ar pagal susitarimą) 2-3 sakiniais pristato kūrybinio produkto – plakato – vientisumą.

6. Refleksija / diskusija:

Pvz., gali būti tokie klausimai, kaip: Ką naujo išsiaiškinome, pastebėjome apie duonos vartojimo kultūrų įvairovę, kurdami plakatą? Kaip sekėsi idėjas apie duoną išreikšti vizualia forma?).

7. Refleksyvus darbo įsivertinimas:

Kiekviena grupė įsivertina savo veiklą ir rezultatą („Koks mano indėlis į bendrą grupės rezultatą“, „Kas sekėsi?“, „Ką daryčiau kitaip?“).

3 veikla. Tiriamoji pasaulio žemėlapių analizė ir rezultatų pateikimas kontūriniame žemėlapyje.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Žemėlapių analizė organizuojama kaip individuali tiriamoji veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti pasaulio žemėlapius, taikant tiriamąją veiklą, o duonos tema čia veikia kaip priemonė pažinti pagrindines grūdines kultūras, pagilinti, išplėsti suvokimą apie jų auginimo arealus.

Darbo eigos organizavimas.

1. Pamokos metu:

Mokiniai dirba individualiai, mokytojos padedami (jei reikia, nes įgūdžiai dar tik formuojami), tyrinėja pasaulio žemėlapius atlase.

2. Analitinė veikla:

Gamtiniame žemėlapyje parodo ir įvardija žemynus, kuriuose auginamos grūdinės kultūros.

Po to Ūkio žemėlapyje parodo ir įvardija trijų pagrindinių grūdinių kultūrų – kukurūzų, kviečių ir ryžių – auginimo regionus/arealus. Tada Politiniame žemėlapyje parodo ir įvardija šalis, kuriose auginama daugiausiai kukurūzų, kviečių ir ryžių.

Pasaulio klimato juostų teminiame žemėlapyje parodo ir įvardija klimato juostas, kuriose auga tiriamos grūdinės kultūros.

Tyrimo rezultatus pateikia KONTŪRINIAME ŽEMĖLAPYJE:

- a) spalvomis sužymi teritorijas, kur auginamos pagrindinės grūdinės kultūros.
- b) Įvardija ir užrašo klimato juostas, kuriose auga kukurūzai, kviečiai ir ryžiai.

3. Rezultatų pristatymas:

Kiekvienas pristato savo išvadas (galima žemėlapiuose sudėlioti spalvinius akcentus, jei užtenka laiko).

4. Refleksija/diskusija:

Pvz., gali būti tokie klausimai, kaip: Ką sužinojome naujo apie pagrindines grūdines kultūras? Ar mano šeima į mitybos racioną įtraukia visas minėtas grūdines kultūras? Ar kepame duonelę patys?).

5. Refleksyvus darbo įsivertinimas:

Kiekviena grupė įsivertina savo veiklą ir rezultatą („Koks mano indėlis į pamokos rezultatą“, „Kas sekėsi?“, „Ką daryčiau kitaip?“).

2 tema. Duona – ne tik maitintoja, bet ir identiteto praradimo, susipriešinimo, nesutarimų šaltinis.

1 veikla. J.Biliūno novelės „Ubagas“ ištraukų analizė.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Ištraukos analizė organizuojama kaip analitinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti literatūros tekstą iš Dekalogo įsakymų pažeidimo perspektyvos taikant analitinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip universali priemonė pažinti žmogaus prigimtį, jos negatyvią raišką sudėtingose situacijose, vertybių svarbą ir kaitą.

Mokiniai analizuoja ištrauką, įvardina duoną kaip nesutarimų, susipriešinimo šaltinį, diskutuoja vertybių klausimais, dalinasi savo įžvalgomis, formuluoja teiginius ir argumentuoja, daro išvadas.

Darbo eigos organizavimas.

1. Skaito J.Biliūno novelės „Ubagas“ ištrauką, glaustai aptaria istorinį-socialinį kontekstą, suformuluoja temą.
2. Įvardija veikėjus, paaiškina priežastį, dėl kurios tarp jų kyla įtampa.
3. Aptaria įtampos augimą.
4. Įvardija Dekalogo įsakymų pažeidimus.

5. Samprotauja, diskutuoja apie senelio Sabaliūno, jo sūnaus ir pasakotojo pozicijas.
6. Diskutuoja apie empatiją, apie Sabaliūno sūnaus nejautrumą, to priežastis.
7. Diskutuoja, ar yra nusikaltimą lengvinančių aplinkybių, o galbūt, atvirkščiai, sunkinančių.

1 tekstas

J. Biliūnas. „Ubagas“

(nagrinėtinos ištraukos pažymėtos juodai, galima dar trumpinti, mokytojas gali rinktis kitokį variantą)

Parvažiavęs iš užsienių Lietuvon, gulėjau vieną gražią pavasario dieną pas brolių gonkelyje ir traukiau silpną krūtinę pakvipusį nuo sužydusių medžių orą. Malonus vakarų vėjelis, šlamėdamas medžių lapais, pūtė tiesiai man kakton, glostė plaukus ir veidą tartum seniai manęs pasiilgęs, ištroškęs. Klausiaus, kaip sodne raiboji gegutė kukuoja, linksmi luputis tūtuoja, gėriau pavasario kvapą ir klajojau akimis Šventosios pakraščiais, kur gražios ievos žydi, kur naktimis lakštingalos skamba... Visur graži prigimtis, bet savajame krašte jina maloni, brangi, gaudina širdį. Dabar suprantu, kodėl kareivis, savąjį sodžiuon pargrįžęs, su ašaromis puola ant kelių žemės bučiuotų. Graudu buvo ir man, nors ne kareivių pargrįžau tėvynėn.

Kažin ko dirstelėjau šalin ir pamačiau takeliu ateinantį žilą senelį. Iš už statinės tvoros negalėjau į jį gerai įsižiūrėti, negalėjau net pažinti, ar tai buvo ubagas, ar taip sau žmogus, nes ėjo nepasiramsčiuodamas, ne taip, kaip ubagai moka eiti.

Priėjęs prie vartelių, apsistojo bailiai, kaip ir nedrįsdamas jų atidaryti; paskui, pamatęs mane gulintį, dar labiau nusiminė ir drebančiu balsu paklausė:

– Ar galima čia įeiti?

– Galima, galima, – atsakiau stebėdamasis, – labai prašom.

Senelis drebančiom rankom atidarė vartelius ir įėjo kieman. Buvo tai ubagas. Teisybė, neturėjo jisai didelių lazdu geležiniais galais, su ilgais botagais, nebuvo toksai drąsus, kaip dažnai esti drąsūs mūsų ubagai. Bet tai buvo ubagas, nes nešęs pasikabinęs ant pečių krepšį, teisybė, visai dar dyką.

Užlipęs gonkelin, senelis vėl bailiai apsistojo, nežinodamas, kur dėtis.

Kadangi troboj nieko nebuvo, – visi buvo išvažiavę bulvių sodintų, ir aš vienas namie atlikau, – paprašiau senelio sėstis gonkely. Atsisėdo ir, palenkęs galvą, pradėjo kalbėti poterius...

Nežinau kodėl man pasirodė, kad ir poterius jis kalba ne taip, kaip paprastai ubagai pripratę yra kalbėti. Buvaunas ubagas kad kalba, tai kaip žirnius beria, arba vėl kalba giedančiu, gailestingu balsu, kur reikia pratęsdamas ir apsimesdamas. Šitas gi senelis kalbėjo visai taip, kaip kalba žmogus nelaimingas – tyliai, lūpom drebančiom; vietomis jis visai nebegalėjo kalbėti, tartum jam kas kvapą gniaužė: mačiau tik, kaip jo lūpos dar labiau drebėjo, virpėjo; jo balse keletą kartų visai, rodos, netikėtai taip skaudžiai suskambėjo apmaudo ir baisios nelaimės styga, kad mane visą šiurpas paėmė. Į jį žiūrėdamas, pamačiau, kaip per raukšlėtą, išdžiūvusį jo veidą rieda gailios, karčios ašaros...

– Ko tamsta raudi? — paklausiau nemandagiai senelio, kada jisai pabaigė melstis.

Pakėlė į mane raudonas nuo ašarų, be blakstienų akis ir norėjo kažin ką pratarti, bet žodis neišėjo iš burnos, tik skaudžiai sudrebėjo lūpos. Aš krūptelėjau: jo veidas pasirodė man matytas, tik kur ir kada, negalėjau atsiminti.

– Kaip neraudosi? – tarė pagaliau senelis. – Sunku pakiemiais pirmą kartą vaikščioti.

– O iš kur tamsta? – paklausiau nustebeš.

– Iš Pavarių. Petras Sabaliūnas... gal tamsta atmeni?

– Dėdė Petras?! — surikau, ūmai pažinęs sėdintį priešais mane žmogų.

Atsirėmiau alkūne pagalvių ir nustebusiom akim žiūrėjau į senelį. Kaip tai? Petras Sabaliūnas, kurį iš pat mažumės pažinojau kaip turtingą, pasiturintį žmogų, kursai buvo geriausias mano tėvų kaimynas ir bičiulis, dabar ubagas?

Visokios nelaimės aplanko žmogų šioje ašarų pakalnėje, bet toksai atsitikimas, ūmus ir netikėtas, man buvo visai nesuprantamas. Teisybė, kai mano tėvai numirė, Petras Sabaliūnas nustojo mūsų namus lankęs, ir aš, išvažiavęs mokytųs, kokį 15 metų jo iš arti ir nemačiau, bet, parvažiudamas retkarčiais savo tėviškėn, visados girdėdavau, kad Petras Sabaliūnas gyvenęs kaip gyvenęs, gerai ir laimingai, kad savo dvi dukterį jau išleidęs už vyrų ir vienų bičių kiekvienai davęs po dvidešimtį kelmų...

Reikia paminėti, kad Petras Sabaliūnas labai mylėjo bites. Gyveno jisai vienasėdy, už dviejų varstų nuo mūsų sodžiaus, pačioj pamiškėj. Žemės jo buvo ne kiek, bet bičių daugybė. Vienų savų kelmų namie turėjo arti šimto, kita tiek – pas savo kaimynus su bičiuoliais. Keletas tokių kelmų buvo ir pas mano tėvus. Atmenu, kaip mes, maži vaikai, džiaugdavomės, pamatę Sabaliūną su savo šeimyna ateinantį: kaip tik Sabaliūnas vasarą pasirodydavo, žinodavom, kad bus bičkuopis ir kad kiekvienas gausime nuo dėdės Petro po nemažą kvepiančio medaus korį. Ir gaudavome! Sabaliūnas mažus vaikus mylėjo ne mažiau kaip bites, užtatai per bičkuopį jisai ne tik bitėmis, bet ir vaikais būdavo apspitęs. Ir stebėtina! Bitės niekados jo neliesdavo. Kalbėdavo jisai apie bites kaip apie kokį šventą, labai brangų žmogui daiktą ir visados tvirtindavo, kad bitės tada tik sekas ir esti geros, kada bičiuoliai nešykštūs ir vienybėj gyvena, kada ir kitiems jų nepavydi. Todėl kiekvienam pasitaikiusiam žmogui niekados nepamiršdavo medaus duoti...

Toks tatai buvo žmogus Petras Sabaliūnas. O dabar sėdėjo priešais mane ubagas, su krepšiu.

– Tai tamstos gal namai sudegė ar žemės nebeturi? – neiškenčiau nepaklausęs.

– Tebėra ir namai, ir žemė...

– Tai kodėl gi tamsta kalėdoji?

– Sūnus išvarė... – tik ištarė senelis, ir karčios ašaros pradėjo riedėti iš akių.

Supratau... sūnus... Atsiminiau, kad Sabaliūnas turėjo sūnų vienatūrį, su manim vienametį; atsiminiau, kaip su tuo sūnum dar lakstydavova per bičkuopį, už rankų susitvėrusiu, medų iš korių čiulpdamu... Tai buvo mano mažų dienų draugas, su kuriuo paskum niekados nebesusieidavau...

– Tai tamstos sūnus gal jau savų vaikų sulaukė? – paklausiau. – Turi bent trejetą, – drebančiom lūpom atsakė senelis. – Jau ketvirtį metai, kaip jam visa atidaviau. Nieko taip ir negailiu, kaip jo vaikų... Taip juos mylėjau!.. Išsigandę, išplėstomis akelėmis lydėjo mane, kaipėjau iš kiemo... O gal ir jie kada nors taip varys iš namų savo tėvą...

Ir senelio akyse vėl pasirodė ašaros.

– Ar tamsta prie savo dukterų nesiglaudei?

– Kur man prie jų glaustis! Turi jos savo vyrų tėvus dar gyvus, — tegu tik juos moka mylėti. Nėra tenai man vietos. Žinai, senas žmogus visur nemalonus...

– Argi visur?..

– **E... Ar neatmeni tamsta senų žmonių pasakos?.. Įsodino kartą sūnus žilą tėvą rogelės ir veža iš namų, o jo mažas vaikas paskui bėga. Atvežė miškan, išvertė senį po pušimis, o rogeles šalin numetė. Ir eina namo. Bet vaikas nutvėrė jį už rankos, neleidžia ir prašo: „Tėveliuk, tėveliuk, kam rogeles palikai? Aš neturėsiu kuo tamstos čionai atvežti...“ Matai: ne senelio, tik rogelių pasigailėjo. Tai ne pasaka, bet tikra teisybė: ne vienas užaugęs norėtų kuo greičiausiai savo tėvus iš namų išvežti, tik nedrįsta arba gėdis. Bet atsiranda tokių, kurie ir gėdos neturi...**

– **Na, tamstos bitės? – atsiminiau paklausti.**

– **Tai... baigia jau nykti, – tik penki kelmai beliko: kur namuos vaidai, ten bitėms ne vieta.**

– Tai kur tamsta dabar gyveni?

– Niekur... Kaip išvarė, krepšį užmovęs, tai pats nepajutau, kaip čionai atėjau... Vis gausiu vietelę pas kokį... kampininkėlį... Nedaug man reikia... Supratau, kad negražu taip žmogus klausinėti, tik gurdinti... **Atsiminiau, kad reikia jam kas duoti, ir pajutau, kaip mano veidas visas užkaito. Nieko prie savęs neturėjau, niekuo negalėjau atsilyginti tam seneliui, kuris tiek kartų man mažam buvo davęs pilnus medaus korius, kuris meduitom savo rankom ne kartą glostė man mažam galvą... Atsikėlęs susiieškojau peilį ir įėjau kamaron, iš ten išnešiau didelę duonos riekę.**

– **Atleisk man tamsta, kad niekuo negaliu tamstai padėti, – kalbėjau visas išraudęs, duodamas seneliui duonos riekę.**

Nulenkę žemai žemai žilą galvą, kaip ir slėpdamas nuo manęs savo veidą, padėkojo drebančiu balsu ir drebančiom rankom paėmė duoną, peržegnojo ją ir įdėjo krepšin. Mačiau, kiek skausmo, kiek jausmų sukėlė jo krūtinėje tas pirmasis duonos kąsnelis, iš svetimųjų išprašytas. Sumišęs, nežinodamas, kas besakyti, vėl pradėjau – visai ne vietoj – atsiprašinėti senelio, kad niekuo negaliu jam padėti: jaučiau, kad dalį amžinos vaikų kaltės ir aš savyje nešioju.

– O kuo tamsta man padėsi? Aš nieko daugiau nuo tamstos negaliu reikalauti, – atsakė jau ramiu balsu Sabaliūnas, net ir man ramiau rados. – Mano dienos neilgos, suskaitytos, o daug man nereikia... pragyvensiu...

– Girdėjau, ir tamsta sergi? – paklausė jisai mane.

– Sirginėju... – atsakiau, – atvažiavau tėvynėn pasilsėtų.

– Pasitaisysi čionai, po pušynėlius vaikščiodamas, – padrąsino mane senelis. — Šitą ligą tamsta miestuos gava, tai nuo mokslo ir dulkių... Kad kuniguos būtum ėjęs, gal dabar dar sveikas būtum... Bet Dievas ne kiekvienam dvasią šventą duoda, kad ir mokytam...
Taip kalbėdamas, senelis lingavo savo žilą galvą. Paskui atsisveikino su manim ir išėjo iš kiemo. Girdėjau, kaip už vartelių pradėjo balsu melstis už savo prietelius ir geradarius...

Analizės protokolas

Nebūtina aptarti visus klausimus – galima pasirinktinai.

Analizės klausimai per Dekalogo prizmę:

1. Kuris Dekalogo įsakymas buvo sulaužytas, kai Sabaliūno sūnus išvarė savo tėvą?

Įsakymas: „Gerbk savo tėvą ir motiną“.

- Kodėl šio įsakymo sulaužymas ypač skaudus J. Biliūno novelėje?
- Kaip tėvo išvarymas iš namų paveikia jo orumą, dvasinę būseną?
- Ar gali būti atleista tokia skriauda? Ką pasakytų vaiko sąžinė?

2. Kokią dvasinę traumą, kokią tapatybės lūžį patiria Sabaliūnas, kai jis gauna duonos nebe kaip šeimininkas, nebe kaip duonos augintojas, o kaip išmaldos prašytojas?

Ižvalga apie kitus įsakymus: „Nevok“ (nevok garbės, teisės į galimybę gyventi oriai).

- Ar tėvo orumo atėmimas nėra lygus dvasinei vagystei?
- Kaip Sabaliūno santykis su duona keičiasi – nuo dalytojo iki išmaldos prašančiojo?
- Ką reiškia scena, kai jis peržegnoja duoną? Ar tai tik dėkingumo ženklas, ar ir prarastos tapatybės apgailėjimas?

3. Kokį duonos ryšį su bitėmis galime išvelgti?

- Kokia prasmė, kad Sabaliūnas mylėjo bites ir buvo bičių mylimas?
- Kas atsitiko bitėms, kai sūnus išvarė tėvą iš namų?
- Kaip tai siejasi su Dekalogu?

4. Kokia apsakymo pavadinimo „Ubagas“ prasmė?

- Kokia prasme tėvas vadinamas ubagu?
- Kurį dar veikėją galėtume pavadinti ubagu? Kokio pobūdžio ši ubagystė?

Analizės klausimai apie pasakotoją – duonos paduodantį veikėją:

1. Kodėl pasakotojui sunku duoti duonos žmogui, kuris kadaise pats dosniai dalino medų kitiems?

- Kaip pasakotojas reaguoja į šį moralinį apsivertimą – kai vaikystės autoritetas tampa priklausomas nuo kitų gailestingumo?
- Ką pasako jo sumišimas ir „iškaitęs veidas“ apie sąžinės virpesius?

2. Ką reiškia tai, kad pasakotojas jaučia „amžinos vaikų kaltės“ našlą?

- Kaip jis sieja save su visuomenės, šeimos ar vaikų atsakomybe už senų žmonių likimą?
- Ar tai tik asmeninis kaltės jausmas, ar platesnis socialinis komentaras?

3. Ką simbolizuoja pasakotojo duonos riekė – ar tai tik fizinis veiksmas, ar ir moralinis aktas?

- Ar galima šį poelgį laikyti bandymu atkurti prarastą orumą?
- Ką reiškia, kad duoną jis atneša iš vidaus – ar tai tik geografinė vieta („kamaroj“), ar ir dvasinė atjautos erdvė?

Šie klausimai padeda mokiniams reflektuoti ne tik apie šeimos santykius, ryšius, bet ir apie **moralines vertybes, santykių disharmoniją, duonos simboliką kaip orumo, pagarbos ir žmogaus vertės ženklą**. Taip pat padeda atskleisti pasakotojo **moralinę brandą, refleksiją**, jo santykį su **duona kaip simboliu ir šviesuoliu Sabaliūnu, tapusiu prašytoju**.

Galima 5-6 kl. pasinaudoti [refleksijos kortelėmis](#).

Refleksijos kortelės (J. Biliūno „Ubagas“).

Dekalogo pažeidimas: Tėvo išvarejimas • Kuris Dekalogo įsakymas pažeidžiamas, kai Sabaliūno sūnus išvaro savo tėvą iš namų? • Kaip tėvo išvarejimas iš namų paveikia jo orumą ir vidinę būseną? • Ar galima atleisti tokią skriaudą? Ką pasakytų vaiko sąžinė?	Dekalogo pažeidimas – vagystė: Duonos simbolika • Ar tėvo orumo atėmimas gali būti laikomas dvasinės garbės „vagyste“? • Kaip pasikeičia Sabaliūno santykis su duona – nuo dalytojo iki prašančiojo? • Ką reiškia tai, kad Sabaliūnas peržegnoja gautą duoną?
Pasakotojas: Duonos davėjas • Kodėl pasakotojui sunku paduoti duonos žmogui, kuris kadaise ją dosniai dalino kitiems? • Ką reiškia tai, kad pasakotojas jaučia „amžinos vaikų kaltės“ našta? • Ką simbolizuoja duonos riekė, paduota iš „vidaus“, (iš kambaros) – ar tai tik maistas, ar ir moralinis aktas?	

2 veikla. I. Mero novelės „Kai nebenori valgyti“ ištraukos analizė.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Ištraukos analizė organizuojama kaip analitinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti literatūros tekstą iš Dekalogo įsakymų pažeidimo perspektyvos taikant analitinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip universali priemonė pažinti žmogaus prigimtį, jos negatyvią raišką sudėtingose situacijose, vertybių svarbą ir kaitą.

Mokiniai analizuoja ištrauką, įvardina duoną kaip nesutarimų, susipriešinimo šaltinį, diskutuoja vertybių klausimais, dalinasi savo įžvalgomis, formuluoja teiginius ir argumentuoja, daro išvadas. Tai leis išnagrinėti duonos temą iš skirtingų – istorinių, kultūrinių ir vertybinių – perspektyvų.

Darbo eigos organizavimas. 1. Skaito **I.Mero novelės „Kai nebenori valgyti“ ištrauką**, glaustai aptaria istorinį kontekstą, suformuluoja temą.
2. Įvardija veikėjus, paaiškina priežastį, dėl kurios tarp jų kyla priešprieša.
3. Aptaria įtampos augimą.
4. Įvardija nusikaltimą prieš žmoniškumą, teisingumą, Dievą.
5. Samprotauja, diskutuoja, ar vokiečių šaulio elgesys dera su Dekalogu.
6. Diskutuoja, kodėl vokiečių kareivis neįsijautė į kitų (žydų) situaciją, kuo tai būtų svarbu ir prasminga.
7. Diskutuoja, ar yra nusikaltimą lengvinančių aplinkybių, o galbūt, atvirkščiai, sunkinančių.
Mokiniai analizuoja perskaitytų literatūros tekstų ištraukas, kartu ir grupėmis diskutuoja vertybių klausimais, dalinasi savo išvalgomis, formuluoja teiginius ir argumentuoja, daro išvadas, **įvardina duonos kaip maitintojos ir duonos kaip nesutarimų, susipriešinimo šaltinio aspektus, (gal uždavinys to nereikia?)**, pateikia rezultatą: suruošia improvizacinį teismą nusikaltusiems prieš žmoniškumą ir teisingumą.

2 tekstas

I.Meras. „Kai nebenori valgyti“ (ištrauka)

Taip ir būtume sugrižę – ramiai, pailsėdami, jeigu ne triukšmas, pasitikęs mus vidukely, prie mažos giraitės. Ten čirpsėjo lūpinė armonika, girdėjosi juokas, metalinių indų skambesys ir pavieniai šūviai.

Vokiečiai.

Bet mūsų kelias buvo tik vienas – į priekį. Nei į dešinę, nei į kairę, nei atgal.

Nesižvalgydami, įtraukę galvas į pečius, stengėmės prasmukti pro kareivių stovyklą, bet tuoj pat išgirdome:

– Halt! Halt!¹

Bematant mus apspito kareivių būrelis, apžiūrinėjo nuo galvos iki kojų, tarsi būtume iš kito pasaulio atkeliavę.

– Juden?!²

Nutilo šūviai, o aplinkui mus katiliukuose garavo kvapi kareiviška sriuba. Sriuba!

– Willst du essen?³ – paklausė mane ką tik prisiartinęs šaulys, dar tebelaikydamas rankose revolverį.

Bet aš nedrįsau pakelti godžių akių.

– Ich weiss was ich zu sun habe!⁴ – staiga stuktėlėjo jis sau delnu į kaktą.

Jis nubėgo, tuoj pat grįžo, nešinas keturkampiu duonos kepaliuku, ir kreipėsi į mamą vokiškai:
– Jūsų sūnus nori valgyti. Aš atiduosiu jums šį kepaliuką, tik su viena sąlyga. Užsidėkite jį ant 8 galvos ir pastovėkite ten prie griovio. – Ir nusijuokė. – Norite? Tik žiūrėkite, kad nenukristų!

Kam tai? Nesupratau. Mama teigiamai linktelėjo galvą.

Kareivis uždėjo kepaliuką mamai ant galvos, patikrino, ar jis gerai laikosi, ir ėmė skaičiuoti žingsnius priešinga kryptimi.

Mama sustingo.

Tada aš susigūžiau ir užsidengiau rankomis veidą.

– Argi aš ne Vilius Telis? – nusikvatojo vokietis, ir visas būrys jam pritarė: – Cho cho cho!

Šūvis driokstelėjo trankiai, net ausis užspengė.

Visas virpėdamas, atplėšiau rankas nuo akių.

Mama tebestovėjo, o keturkampis kepaliukas nupuoless gulėjo kelio purvyne.

– Mama! Mamyte!

Kai pribėgau prie jos, ji man nieko nepasakė. Taip ir palikome stovėti.

– Gehen sie, gehen sie,⁵ – paliepė kažkuris kareivis, stovėjęs visą laiką nuošalyje.

Mama pakėlė duoną, ir mes nuėjome.

Ji nuvalė nuo rudos plutos juodus purvo gabalėlius, atlaužė kampą ir padavė man.

Valgyti tikrai nebenorėjau, bet pažvelgęs į mamą atsikandau ir ėmiau nenorom kramtyti nejausdamas skonio, tik girdėdamas žemių girgždėjimą dantyse.

***

¹ Stok! Stok!

² Žydai?

³ Ar nori valgyti?

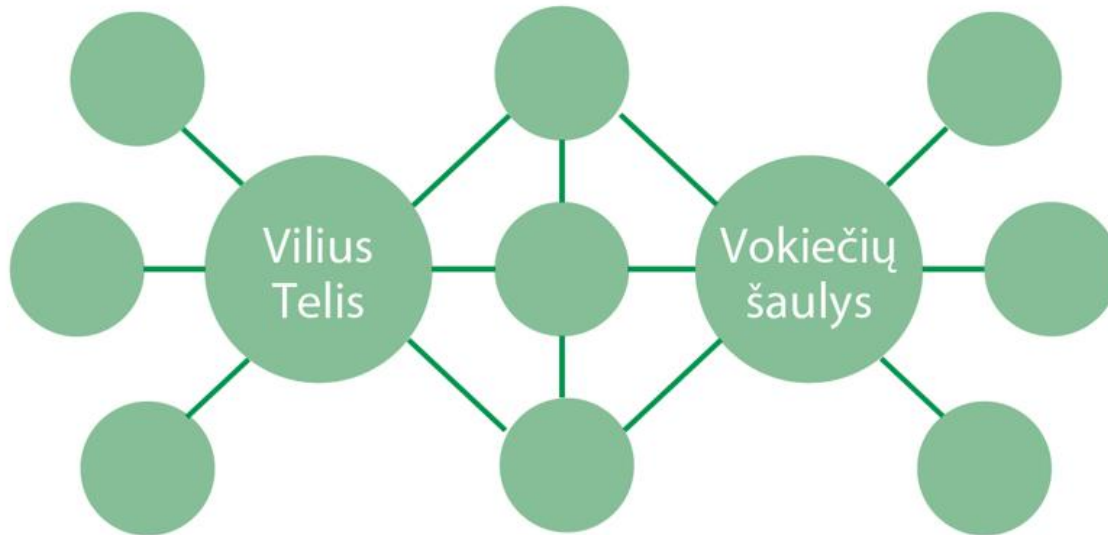
⁴ Aš žinau, ką padarysiu!

⁵ Eikit, eikit.

Analizės protokolas

1. Kas nutraukia išbadėjusių žydų – mamos ir sūnaus – kelionę atgal į lagerį? Kaip su motina ir jos sūnumi elgiasi vokiečiai.
2. Ką užuodžia grįžtantieji į lagerį?
3. Kaip reaguoja pasakotojas Beniukas, paklaustas, ar jis nenorės valgyti
4. Ką sumanė kareivis ir ką į tai atsako mama? Kokius veiksmus atlieka vokietis ir kaip tuo metu elgiasi, jaučiasi pasakotojas?
5. Kas nutinka po šūvio? Pakomentuokite sūnaus, mamos ir kareivių reakcijas, veiksmus.

6. Ką reiškia vieno kareivio paraginimas greičiau eiti?
  7. Kodėl kūrinio pabaigoje Beniukas nebenori valgyti, kas vaikui pasidaro svarbiau už valgymą? Kodėl novelė pavadinta „Kai nebenori valgyti“.
  8. Kas rodo, kad vokiečių kareivių elgesys su žydais, grįžtančiais iš miestelio, jiems yra pramoga? **Kodėl vokiečių kareivio pramogą galima laikyti pasityčiojimu iš žmogiškumo?**
  9. Ar visi vokiečių kareiviai elgiasi taip pat kaip šaulys? Ką reiškia, kad vienas kareivis visą laiką stovėjo nuošalyje?
  10. *Nebūtinai.* Ar vokiečių kareivis yra panašus į Vilių Telį? (į šį klausimą gali savarankiškai/mokytojos padedami pasigilinti, pvz., kaltintojų komanda, ruošdamasi improvizaciniam teismui – tuo galima kūrybiškai pasinaudoti).
- Raskite informacijos apie Vilių Telį ir paaiškinkite, kas vokiečiui leido save lyginti su šiuo legendos ir Frydricho Šilerio (Friedrich Schiller) dramų personažu. Kodėl šis palyginimas ištraukos/kūrinio kontekste yra netinkamas?

11. *Nebūtinai.* Kokie Beniuko poelgiai leidžia pajusti, kad jis pasiryžęs **ginti žmogiškąjį orumą, atjautą kitam, teisę gyventi?** (pagal ištrauką nėra paprasta tai išmąstyti, tuo labiau penktokams ar šeštokams).

Galima 5-6 kl. pasinaudoti kortelėmis.

I. Mero „Kai nebenori valgyti“ – Viliaus Telio tema.

1. Susidūrimas su vokiečiais • Kas nutraukia išbadėjusių mamos ir sūnaus kelionę į lagerį? • Ką užuodžia jie netoli giraitės? • Kaip su jais elgiasi vokiečių kareiviai? • Kaip reaguoja Beniukas, paklaustas, ar jis nori valgyti?	2. Pramoga ar žiaurumas? • Ką sugalvojo kareivis ir kaip sureagavo mama? • Kaip jautėsi Beniukas šio „žaidimo“ metu? • Kas nutiko po šūvio? • Ką rodo kareivių reakcijos?
3. Prasmės kaita • Ką reiškia kareivio paraginimas „Eikite“? • Kodėl kūrinio pabaigoje Beniukas nebenori valgyti? • Kas jam pasidaro svarbiau už maistą? • Kodėl novelė pavadinta „Kai nebenori valgyti“?	4. Vilius Telis ir moralinė ironija • Kas rodo, kad kareivių elgesys – tai pramoga, ne būtinybė? • Kodėl vokiečio „žaidimas“ laikytinas pasityčiojimu iš žmogiškumo? • Ar visi vokiečiai elgiasi taip pat kaip šaulys? Ką reiškia vieno kareivio stovėjimas nuošalyje? • Ar vokiečių kareivis panašus į Vilių Telį? Kodėl šis palyginimas kūrinio kontekste yra netinkamas?

Informacija kaip **komentaras mokytojui** – **padedą giliau atskleisti** pasityčiojimą iš duonos, manipuliaciją duona ir žmoniškumu kaip nusikaltėlišką veiksmą (**arba kaip užduotis mokiniams, jei spėsite**).

Vilius Telis – kas jis ir kodėl jo palyginimas kūrinio kontekste netinkamas?

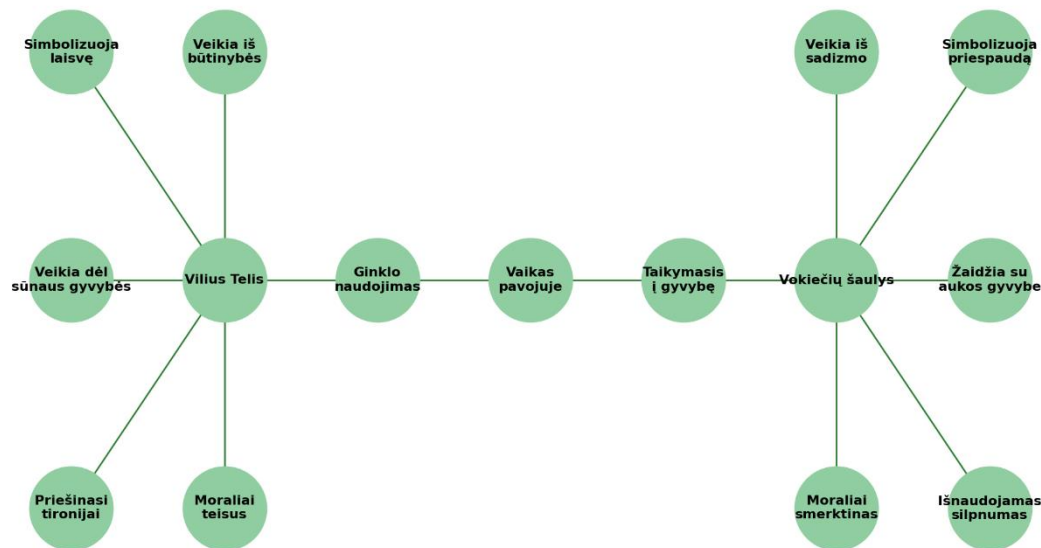
Vilius Telis (vok. *Wilhelm Tell*) – legendinis Šveicarijos tautos herojus, apie kurį plačiai rašoma Frydricho Šilerio (Friedrich Schiller) dramoje „*Vilius Telis*“ (1804). Jis – drąsus šaulys, gyvenęs XIII–XIV a. sandūroje, kuris išgarsėjo tuo, kad **per prievartą buvo priverstas šauti į obuolį, padėtą ant savo sūnaus galvos**, bet sugebėjo tai padaryti nepakenkdamas vaikui. Ši scena simbolizuoja Telio **meisteriškumą, stiprią moralę, tėvišką meilę ir pasipriešinimą tironijai**.

Vilius Telis istorijoje ir literatūroje yra **laisvės, pasipriešinimo priespaudai bei orumo gynimo simbolis**. Jo veiksmai laikomi garbingais, motyvuotais teisingumu, o ginklo panaudojimas – kaip paskutinė išeitis kovoje prieš blogį.

Kodėl vokiečių kareivis iš I. Mero novelės save su juo lygina?

Kareivis, siekdamas egoistinio malonumo, žaisdamas su žydų berniuko motina, **uždeda duonos kepalą ant jos galvos ir taikosi į ją su ginklu**, tarsi žaistų žiaurų žaidimą, primenantį Telio legendą. **Pats kareivis garsiai ištaria: „Argi aš ne Vilius Telis?“**, taip akivaizdžiai bandydamas šį situacijos absurdiškumą pateikti kaip humorą ar „drąsos“ išraišką.

Schema kaip **komentaras mokytoji (arba kaip užduotis mokiniams)**.

Užpildyta schema

Vilius Telis (kairėje):

- Simbolizuoja laisvę
- Veikia dėl sūnaus gyvybės
- Priešinasi tironijai
- Veikia iš būtinybės
- Moraliai teisingas

Bendras centrinis mazgas (jungia abu):

- Ginklo naudojimas
- Taikymasis į gyvybiškai svarbią vietą
- Vaikas pavojuje

Vokiečių šaulys (dešinėje):

- Simbolizuoja priespaudą
- Žaidžia su aukos gyvybe
- Išnaudojamas silpnumas
- Veikia iš nežmoniškumo
- Moraliai smerktinas

3 veikla. D. Grinkevičiūtės memuarų „Lietuviai prie Laptevų jūros“ ištraukos analizė.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Ištraukos analizė organizuojama kaip analitinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti literatūros tekstą iš identiteto sunaikinimo perspektyvos, taikant analitinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip universali priemonė pažinti žmogaus prigimties dvilypumą, jos negatyvią raišką dramatiškame istoriniame kontekste, vertybių svarbą ir kaitą.

Mokiniai analizuoja ištrauką, įvardina duoną kaip identiteto sunaikinimo šaltinį, diskutuoja vertybių klausimais, dalinasi savo įžvalgomis, formuluoja teiginius ir argumentuoja, daro išvadas. Tai leis išnagrinėti duonos temą iš skirtingų – istorinių ir vertybinių – perspektyvų.

Darbo eigos organizavimas.

1. Skaito **D.Grinkevičiūtės „Lietuviai prie Laptevų jūros“ ištrauką**, glaustai aptaria istorinį kontekstą, suformuluoja temą.
2. Remdamiesi tekstu, įvardija profesijas, susijusias su
  - a) fizinės duonos auginimu,
  - b) dvasinės duonos (dvasinio peno) teikimu kitiems.
3. Aptaria įvardintų profesijų žmonių (ūkininkų-žemdirbių ir mokytojų, inteligentų) tremtyje prarastą, atimtą, sunaikintą galimybę auginti fizinę duoną, visavertiškai dalintis dvasine duona – mokytojos padedami, susieja tai su tapatybės naikinimu, praradimu.
4. Įvardija nusikaltėlius prieš žmoniškumą, teisingumą, Dievą.
5. Samprotauja, diskutuoja, ar nusikaltėlių elgesys dera su Dekalogu, su Dievo planu žemėje.
6. Svarsto, ar yra nusikaltimą lengvinančių aplinkybių.

3 tekstas.

D.Grinkevičiūtė. „Lietuviai prie Laptevų jūros“ (ištrauka)

1941 m. birželio 14 d. trečią valandą nakties Maskvos įsakymu visame Pabaltijyje – Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – vienu metu prasidėjo masiniai areštai ir žmonių deportacija į Sibirą. Tam tikslui buvo mobilizuoti čekistai iš Baltarusijos, Smolensko, Pskovo, ir kitų vietų.

Perpildyti ešelonai vienas po kito ėjo į Rytus, išveždami tuos, kurių didžiajai daliai niekada nebuvo lemta sugrįžti.

Vežė liaudies **mokytojus**, gimnazijų ir aukštųjų mokyklų **dėstytojus**, **teisininkus**, **žurnalistus**, Lietuvos kariuomenės karininkų šeimas, diplomatus, įvairių įstaigų tarnautojus, **ūkininkus**, agronomus, gydytojus, verslininkus ir t. t.

Vežė iš miestelių, vežė iš miestų, vežė iš kaimų. Sunkvežimiai nenutrūkstama srove slinko link geležinkelio stočių, kur vyrus, šeimų galvas, čekistai atskirdavo į kitus, prekinius vagonus, sakydami, kad atskiria laikinai, tik kelionės laikui. O iš tikrųjų jų likimas jau buvo iš anksto nuspręstas – į Krasnojarsko ir Šiaurės Uralo lagerius likvidacijai, nors jie nebuvo nei tardyti, nei nuteisti.

Niekuo nekalti jie ėjo į tuos vagonus, nežinodami, kad yra jau mirtininkai, kad šią akimirką jiems reikia atsisveikinti ir paskutinį kartą apkabinti savo vaikus, žmonas, tėvus.

Jie buvo apgauti.

Jų šeimos narius, nuo kūdikių iki vos krutančių senelių, užkaltauose gyvuliniuose vagonuose kitais ešelonais vežė į Sibiro gilumą, dažnai neleidę pasiimti net būtiniausių daiktų. Giminių, kurie bandė perduoti į vagonus maisto produktus ar šiltus rūbus, sargybiniai neprileido ir mušė juos šautuvų buožėmis.

Vien tik iš Lietuvos per tą baisiąją savaitę buvo išvežta dešimtys tūkstančių žmonių.

Koks iš tikrųjų buvo šios deportacijos dydis ir užmojis, iki šiol nežinoma – ją netikėtai nutraukė karas. Tik birželio 22 d. prasidėjus karui, NKVD organai buvo priversti nutraukti masinius areštus ir niekuo nenusikaltusių žmonių vežimą į Sibirą.

Birželio 14 d. naktį čekistai ėmė daužyti ir mūsų namų duris. Suėmė mano tėvą, Grinkevičių Juozą, Lietuvos banko valiutų komisijos reikalų vedėją, o nuo 1940 m. – matematikos **mokytoją** gimnazijoje.

Lygiai prieš metus, 1940 m. birželio mėn., kai Raudonoji Armija peržengė Lietuvos valstybės sienas, mano Tėvas atsisakė išvykti iš Lietuvos, sakydamas, kas Jis visą savo gyvenimą **dirbo Lietuvai, savo tautai**, kaltės dėl to nejaučia ir jokio teismo nebijo. Blogiausiu atveju nors mirs Lietuvoje. Bet ir tai Jam nebuvo lemta. Jis mirė nukankintas Šiaurės Uralo lageryje 1943 m. spalio 10 d. Ir guli Jis svetimoj žemėj, nežinomam kape kartu su kitais kankiniais. Paskutiniame savo laiške ant beržo tošies jis parašė: „Aš mirštu iš bado...“

Tėvas ir nepagalvojo, kad jo nužudymui ir teismo neprireiks, kad ir jo šeimai jau užprogramuota pražūtis.

Aš didžiuojuosi savo Tėvu. Jis ištikimai ir nepaperkamai stovėjo nepriklausomos Lietuvos interesų sargyboj, stengdamasis, kad tokios reikalingos jaunai valstybei lėšos neišplauktų be reikalo į užsienį, o už jas būtų statomos ligoninės, mokyklos, tiesiami keliai. Aš didžiuojuosi Jo principingumu ir sąžiningumu, kurį net Jo politiniai priešai, praėjus 25 metams po Jo mirties, buvo priversti oficialiai pripažinti.

Tą pačią birželio 14-osios naktį suėmė ir mano motiną, Grinkevičienę Pranę, namų šeimininkę, 17 metų brolių abiturientą ir mane, 14 metų moksleivę. **Čekistas iš Smolensko perskaitė dokumentą, kad mes ištremiami visam gyvenimui į tolimuosius Sibiro rajonus.**

Analizės protokolas

1. Koks tremties istorinis kontekstas?

- Kada vykdyti trėmimai?
- Ką reiškia tremtis?
- Kas vykdė trėmimus (žmonės, totalitarinė sistema)?

2. Kaip tremtis paveikė fizinės duonos augintojų – ūkininkų – tapatybę?

- Kokius žmones vežė į Sibirą? Ką tai pasako apie jų socialinį ir profesinį vaidmenį Lietuvoje?
- Kodėl ūkininkų, agronomų, verslininkų, gydytojų ir kitų profesijų žmonių ištėmimas gali būti vadinamas fizinės duonos – gyvybės išlaikymo – sunaikinimu?
- Ką reiškė netekti žemės, ūkio, darbo įrankių, teisės auginti ir maitinti kitus? Kaip tai keitė tremtinių savivertę?

3. Kaip buvo sunaikinta dvasinės duonos teikėjų – mokytojų ir kitų inteligentų – tapatybė?

- Koks buvo D. Grinkevičiūtės tėvo vaidmuo nepriklausomoje Lietuvoje? Kaip jis aiškino savo apsisprendimą likti Lietuvoje?

- Kaip pasikeitė mokytojo ar tarnautojo gyvenimas ir tapatybė tremtyje, kai žmogus buvo paverstas „liaudies priešu“, nors buvo sąžiningas ir ištikimas valstybei?
- Ką reiškia tėvo paskutinis sakiny: „Aš mirštu iš bado...“? Ką jis simbolizuoja ne tik fiziškai, bet ir morališkai?

Analizės klausimai suformuluoti temos aspektu: **Tremtyje buvo sunaikinta ūkininkų – fizinės duonos augintojų – tapatybė ir mokytojų bei kitų inteligentų – dvasinės duonos teikėjų – tapatybė.** Šie klausimai skatina mokinius suprasti, kad **duona čia – tai ne tik maistas**, bet ir **žmogaus identiteto, orumo bei vertės simbolis**. Jie padeda atskleisti, kaip totalitarinė sistema **naikino tautos stuburą** – tiek fizinį (ūkininkai), tiek dvasinį (mokytojai ir kiti inteligentai).

Galima 5-6 kl. pasinaudoti [kortelėmis](#).

D.Grinkevičiūtės “Lietuviai prie Laptevų jūros”.

Fizinė duona – ūkininkai • Kokie žmonės buvo tremiami į Sibirą? • Ką jiems reiškė prarasti žemę, gyvulius, darbo įrankius? • Kaip tai keitė jų gyvenimą, tapatybę ir savivertę? • Kaip tu įsivaizduoji ūkininko gyvenimą tremtyje?	Dvasinė duona – mokytojai ir inteligentai • Kaip tremtis paveikė mokytojus, gydytojus, tarnautojus? • Ką reiškė būti vadinamam “liaudies priešu”? • Kaip apibūdintum D. Grinkevičiūtės tėvo dvasinį portretą? • Kodėl fizinė tremtis reiškia ir tautos dvasios naikinimą?
Asmeninė refleksija • Kaip tu jaustumeisi netekęs ne tik namų, bet ir savo veiklos? • Ar žmogus tremtyje gali išsaugoti orumą? Kaip? • Kaip svarbu mūsų tapatybei tai, ką mes veikiame? • Ką tau reiškia duona – ar tai tik maistas?	Laisvas apmąstymas/refleksija • Ką reiškia būti tremtyje – fiziškai ir dvasiškai? • Kaip manai, kodėl duona šiame kontekste yra tapatybės simbolis? • Kur tu matai, suvoki dvasinę “duoną” šiandienos gyvenime? • Ką pasakytum tremtiniui, jei turėtum galimybę?

4 veikla. Pasiruošimas improvizaciniam teismui nusikaltusiems prieš žmoniškumą, Dekalogą.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Siūloma suruošti teismą pagal **D. Grinkevičiūtės ištrauką – teisti tuos, kurie vykdė mūsų tautos genocidą** (bet galimi ir kiti pasirinkimai). Kontaktinės ir savarankiško darbo valandas pasiskirstote pagal poreikį, gali visos būti kontaktinės. Teismo inscenizacija organizuojama kaip grupinė vaidybinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą analizuoti žmogiškuosius ir istorinius reiškinius iš įvairių perspektyvų taikant analitinę, improvizacinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip priemonė pažinti žmogaus prigimtį, jos kaitą dramatiškuose istoriniuose kontekstuose.

Mokiniai suskirstomi į grupes pagal temines funkcijas (teisėjų komanda, prokurorų komanda, nukentėjusiųjų gynėjų komanda, liudininkų komanda ir pan. Kadangi teismas improvizacinis, tai pačių nusikaltėlių ir nusikaltėlių gynėjų gali nebūti – tai pasirinkimo reikalas), kiekviena jų gilinsis į tam tikrą žmoniškumo pažeidimo analizės aspektą, kuris leis išnagrinėti nusikaltimo žmoniškumui temą iš skirtingų – žmogiškųjų, vertybinių ir istorinių/politinių – perspektyvų.

Darbo eigos organizavimas.

1. Funkcijos.

Kiekviena grupė aiškiai apsibrėžia savo vaidmenį ir funkcijas.

2. Atlieka analizę:

Atsižvelgdama į savo temą, kiekviena grupė atlieka deleguotas užduotis, o išvadas užsirašo.

3. Repetuoja.

Repetuoja/vaidina nedidelės apimties epizodus, derina savo vaidybą prie partnerių, improvizuoja keičiantis aplinkybėms.

4. Numato teatrinės raiškos priemones.

Pasirūpina įvaizdžiu (scenografija, kostiumo detalės, pvz., teisėjo mantija ir pan.)

5. Rezultatų pristatymas:

Kiekviena grupė pristato savo išvadas.

6. Grupių rezultatų apjungimas, refleksija / diskusija:

Po visų pristatymų klasė aptaria stiprybes ir silpnybes – kas dubliavosi, kas liko nepakankamai išryškinta, kokių akcentų trūko, kurie aspektai problemiški. Numato tobulinimo galimybes, kryptis.

7. Refleksyvus darbo įsivertinimas:

Kiekviena grupė įsivertina savo veiklą ir rezultatą (pvz., gali užpildyti trumpą refleksijos lapą („Koks mano indėlis į bendrą grupės rezultatą“, „Kas sekėsi?“, „Ką daryčiau kitaip?“).

Užduotys teminėms grupėms:

1 grupė. Teisėjai.

Užduotis: Pasiruošti teisėjų vaidmeniui, apsibrėžti vadovavimo teismo procesui funkcijas, suformuluoti kaltinimą ir nuosprendį.

Analizės kryptis:

- Elgesio reikalavimai teismo procese
- Teismo proceso vedimas
- Kaltinimo suformulavimas
- Nuosprendžio suformulavimas

2 grupė. Prokurorai.

Užduotis: Pasiruošti prokurorų vaidmeniui, apsibrėžti vaidmens funkcijas, paruošti kaltinamąją kalbą.

Analizės kryptis:

- Elgesio reikalavimų teismo procese atitikimas
- Atstovavimas kaltinimui
- Išplėsto kaltinimo kalbos paruošimas
- Kaltinamosios kalbos repetavimas

3 grupė. Nukentėjusiųjų gynėjai.

Užduotis: Pasiruošti nukentėjusiųjų gynėjų vaidmeniui, apsibrėžti vaidmens funkcijas, paruošti ginamąją kalbą.

Analizės kryptis:

- Elgesio reikalavimų teismo procese atitikimas
- Atstovavimas gynybai
- Ginamosios kalbą paruošimas
- Ginamosios kalbos repetavimas

4 grupė. Liudininkai.

Užduotis: Pasiruošti liudininkų vaidmeniui, apsibrėžti vaidmens funkcijas, paruošti liudijimus.

Analizės kryptis:

- Elgesio reikalavimų teismo procese atitikimas
- Atstovavimas liudijimui
- Liudijimų paruošimas
- Liudijimų repetavimas

5 veikla. Improvizacinis teismas nusikaltusiems prieš žmoniškumą, Dekalogą.

Darbo eigos organizavimas. Trumpas veiklos apibūdinimas. Teismo inscenizacija organizuojama kaip grupinė vaidybinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą atspindėti žmogiškuosius ir istorinius reiškinius iš įvairių perspektyvų taikant improvizacinę ir kritinio mąstymo veiklą, o duonos tema čia veikia kaip priemonė pažinti žmogaus prigimtį, jos kaitą dramatiškuose istoriniuose kontekstuose.

Mokiniai dirba tose pačiose grupėse pagal temines funkcijas (teisėjų komanda, prokurorų komanda, nukentėjusiųjų gynėjų komanda, liudininkų komanda ir pan.), kiekviena jų atlieka vaidmenį, kuris leis išnagrinėti nusikaltimo žmoniškumui temą iš skirtingų – žmogiškųjų, vertybinių ir istorinių/politinių – perspektyvų.

Darbo eigos organizavimas.

1. Funkcijos.

Kiekviena grupė suvaidina savo vaidmenį, derina savo vaidybą prie partnerių, improvizuoja keičiantis aplinkybėmis.

2. Įkūnija teatrinėsraiškos priemones.

Atitinka vaidmens įvaizdį, kalba garsiai, aiškiai, taisyklingai.

3. Refleksija / diskusija:

Po improvizacijos grupės aptaria stiprybes ir silpnybes, pasidalina pojūčiais, patirtimis. Numato tobulinimo galimybes, kryptis.

7. Refleksyvus darbo įsivertinimas:

Kiekviena grupė įsivertina savo veiklą ir rezultatą (pvz., gali užpildyti trumpą refleksijos lapą („Koks mano indėlis į bendrą grupės rezultatą“, „Kas sekėsi?“, „Ką daryčiau kitaip?“).

Užduotys teminėms grupėms:

1 grupė. Teisėjai.

Užduotis: Atlieka teisėjų vaidmenį, vadovauja teismo procesui, paskelbia kaltinimą ir nuosprendį.

Analizės kryptis:

- Atitinka elgesio reikalavimus teismo procese
- Vadovauja improvizacinio teismo procesui
- Paskelbia kaltinimą
- Paskelbia nuosprendį

2 grupė. Prokurorai.

Užduotis: Atlieka prokurorų vaidmenį, pasako kaltinamąją kalbą.

Analizės kryptis:

- Atitinka elgesio reikalavimus teismo procese
- Atstovauja kaltinimui
- Pasako kaltinamąją kalbą

3 grupė. Nukentėjusiųjų gynėjai.

Užduotis: Atlieka nukentėjusiųjų gynėjų vaidmenį, pasako ginamąją kalbą.

Analizės kryptis:

- Atitinka elgesio reikalavimus teismo procese
- Atstovauja gynybai
- Pasako ginamąją kalbą

4 grupė. Liudininkai.

Užduotis: Atlieka liudininkų vaidmenį, pateikia liudijimus.

Analizės kryptis:

- Atitinka elgesio reikalavimus teismo procese
- Atstovauja liudijimui
- Pateikia liudijimus

3 tema. Kepalėlio kelionė nuo žemės iki stalo, nuo žemės iki širdies.

1 veikla. Dalyvavimas duonos kepimo edukacijoje Niūronyse.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Mokiniai dalyvauja duonos kepimo edukacijoje Niūronyse. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą stebėti, aktyviai klausytis, analizuoti ir suvokti girdimą informaciją, klausytis klausiant, dalyvauti ir fiziniame procese, ir emociniame vyksme, ugdytis savirefleksiją, o duonos tema čia veikia kaip įtaigi priemonė suvokti duonos kepimo tradicijų reikšmę lietuvių kultūriniam tapatumui.

Darbo eigos organizavimas.

1. Duonelės kepimo edukacija Niūronyse užsakoma per Kultūros pasą iš anksto.

2. Pasiruošimas išvykai (nukreipiamieji klausimai, rekomendacijos pasigilinti internete – nėra būtina, priklauso nuo požiūrio).

3. Mokiniai, klausydami edukatorės pasakojimo, pagilina žinias apie senojo Lietuvos kaimo gyvenimą, apie žemės dirbimą, susipažįsta su grūdų/miltų rūšimis, duonos kepimo rakandais ir įrankiais (kubilas, ližė...), duonelės paruošimo ir kepimo etapais, su senojo Lietuvos kaimo papročiais, susijusiais su duona, klausosi klausdami, atsako į klausimus, bendradarbiaudami ir bendraudami su edukatore, samprotauja, daro išvadas, diskutuoja apie pagarbą duonai ir duonos (maisto) švaistymą vartotojiškoje visuomenėje.
4. Kiekvienas pats suformuoja duonos kepalėlį, jį pažymi pasirinktu ženklu ir pašauna į duonkepę. Kiekvienas dalyvauja ne tik fiziniame, bet ir emociniame vyksme.
5. Kol duonelė kepa, mokiniai Arklio muziejuje gilina žinias ir suvokimą apie žemės dirbimo padargus, kalvėje susipažįsta su arklio kaustymu, žemės ūkio padargų gaminimu.
6. Po to – duonelės ragavimas, susietas su tradicijomis ir papročiais.

2 veikla. Samprotavimo rašinio „Kaip pasikeitė mano santykis su duona po edukacijos?“ rašymas.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Tai patyriminė analitinė samprotaujamoji veikla, jungianti savistabos, savirefleksijos, pojūčių, išgyventų būsenų ir intelektinių išvadų dermę. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą reflektuoti ir fizinius, ir intelektinius, ir emocinius, ir psichologinius aspektus, o duonos kepimo edukacija čia padeda suvokti save tautos papročių ir tradicijų kontekste, svarstyti apie save tautinio identiteto kontekste, reflektuoti to svarbą.

Darbo eigos organizavimas.

1. Mokiniams rekomenduojama susitelkti į santykio su duona kaitos aspektą, kuris leis išnagrinėti temą iš skirtingų – asmeninių, vertybinių ir tautinio identiteto – perspektyvų.
2. Pateikiamos, pakomentuojamos samprotavimo rašymo rekomendacijos, atsakoma į kilusius klausimus.

Samprotavimo protokolas

Rekomendacijos, kaip rašyti samprotavimą.

1. STRUKTŪRA.

Samprotavimas turi būti aiškiai suskirstytas į 3 dalis (trinarė struktūra):

Įžanga (1 pastraipa)

- Nurodyk, kur buvai, ką veikėte per edukaciją.
- Parašyk, kaip anksčiau galvojai apie duoną: ar vertinai ją, ar atrodė tiesiog paprastas maistas.

Atraminiai klausimai:

- Ką man reiškė duona iki edukacijos?
- Ar kada pagalvojau, kaip ji atsiranda?

Dėstymas (2 pastraipa)

- Parašyk, ką naujo sužinojai per edukaciją apie tradicinius lietuviškos duonos kepimo papročius.
- Apibūdink, ką darei pats: minkei, formavai, kepei, ragavai...
- Paaiškink, kaip tau tai padėjo labiau suprasti duonos vertę, pajusti duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui.

Atraminiai klausimai:

- Kas labiausiai patiko ar nustebino per veiklą?
- Ar pajutau, kad duona atsiranda iš darbo, pastangų?
- Kaip keitėsi mano požiūris į duonos kepimą, kas paskatino susimąstyti apie duonos švaistymą?

Pabaiga (3 pastraipa)

- Apibendrink, ką naujo, gal netikėto supratai.
- Parašyk, ar tavo santykis su duona pasikeitė, ar dabar ją labiau vertinsi.

Atraminiai klausimai:

- Kokie pasikeitimai? Kaip dabar elgsiuosi su duona?
- Ką pasakyčiau kitiems apie pagarbą duonai?

2. NAUDINGI žodžių junginiai samprotavimui:

Jaučiu, kad...

Supratau, jog...

Pradėjau vertinti...

Anksčiau atrodė, kad... dabar žinau, jog...

Man svarbu, kad...

Nustebau, kai...

3. VERTINANT bus kreipiamas dėmesys į šiuos dalykus:

- Ar aiški mintis, kodėl požiūris pasikeitė.
- Ar pateikti konkretūs pavyzdžiai iš edukacijos.
- Ar įvardinti tradiciniai lietuviškos duonos kepimo bruožai.
- Ar apibūdinta duonos kepimo reikšmę tautiniam identitetui.
- Ar susieta su savo šeimos ar bendruomenės patirtimis.
- Ar pasakyta, ką mokinyš jaučia ir galvoja.
- Ar tekstas sklandus ir asmeniškąs.
- Ar kalba taisyklinga.
- Ar taikomos rašybos ir skyrybos taisyklės.

4 tema. Duonelė – bendruomenės telkėja.

1 veikla. Pasirengimas baigiamajam renginiui.

Trumpas veiklos apibūdinimas. Pasiruošimas organizuojamas kaip grupinė praktinė, kūrybinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių gebėjimą kurti, veikti bendraujant ir bendradarbiaujant, o duonos tema čia veikia kaip universali priemonė patirti kūrybos džiaugsmą.

Mokiniai suskirstomi į grupes pagal temines funkcijas (scenaristai, šokėjai, pateikčių kūrėjai, analitikai, kepėjai, renginio vedėjai, salės paruošėjai ir pan.), kiekviena jų gilinsis į tam tikrą pasiruošimo aspektą, kuris leis, sujungus visų grupių darbą, patirti šventę.

ATKREIPKITE DĖMESĮ! Modulis yra sukurtas labai stiprioms, aktyvioms, kūrybingoms klasėms. Tad verta pagalvoti, jog galima visas veiklas supaprastinti, susiaurinti, pritaikyti prie konkrečios klasės galimybių. Be to, būtina pasvarstyti, ar su konkrečia klase (kurioje galbūt nėra nei šokėjų, nei dainininkų, nei...) užtenka laiko ir resursų visoms veikloms įgyvendinti. Pavyzdžiui, galima suruošti renginį, pasirinkus tik vieną ar pan. aspektą:

- 1) analitinis aspektas – susitelkiama į veiklų pristatymą (pateiktys/prezentacijos, kalbėjimas) ir apmąstymą;

- 2) refleksinis-diskusinis aspektas – diskutuojama, kas patiko, sudomino, buvo netikėta, nežinoma... kas pasisėkė, kas gal nepasisėkė... ką būtų verta pakartoti ir kitoms klasėms, ką siūloma pakeisti...
- 3) praktinis-emocinis aspektas – susitelkiama į duonelės kepimą (su technologijų mokytojais, mamomis, močiutėmis), ragavimą per baigiamąjį renginį, skonio įvertinimą ir dalinimąsi įspūdžiais apie modulio veiklas, taip pat patirtimis, emocijomis, išgyvenimais;
- 4) kūrybinis aspektas ir pan.

Darbo eigos organizavimas.

Mokiniai organizuoja baigiamąjį renginį apie duoną, dirba grupėmis/poromis, atlieka užduotis, parengia veiklų prezentacijas, pasiruošia renginiui, praveda renginį.

1. Mokiniai dirba individualiai, poromis, grupėmis (pagal poreikį).

2. **Scenarijaus kūrėjai (scenaristai) bendrauja ir bendradarbiauja su grupėmis, mokytojų padedami, derina ir koreguoja visų grupių veiklą, veiklos rezultatų pateikimą.**

3. **Scenaristai** sukuria renginio scenarijų.

4. **Šokėjai** sukuria šokį „Duona – šventenybė“ (ar pan.) ir pašoka (renginio įžangai).

5. **Pateikčių kūrėjai** sukuria vykdytų veiklų **pristatymo** pateiktis.

6. **Analitikai** pasiruošia ir per renginį **pristato** pagal ekrane rodomas pateiktis vykdytas veiklas (čia svarbi pateikčių ir pristatymo dermė).

7. **Kepėjai** a) su technologijų mokytoja iškepa duonelės (kiekis sutartinis),
b) padeda mamai ar močiutei iškepti naminės duonos.

8. Mokiniai pakviečia į renginį paralelines klases, artimų koncentrų klases.

9. **Renginio vedėjai** (2 mokinių užtenka) pasiruošia ir praveda renginį.

10. **Salės paruošėjai** rūpinasi salės papuošimu, muzika renginiui, duonelės serviravimu ir pan.

10. Renginio kulminacija – vaišinimasis duonele!

11. **Rezultatas** – modulio veiklų sklaida mokykloje ir rajone.

12. **Rašytojai** parašo straipsnelį/ atsiliepimą/refleksiją apie modulio veiklas (medžiagą renka jau modulio vykdymo eigoje).

Užduotys teminėms grupėms: *Nerāšau, nes labai dubliuotųsi su eigos punktais! Be to, čia atsiveria erdvė konkrečios klasės kūrybiniam gebėjimams ☺*

2 veikla. Baigiamojo renginio pravedimas.

Veikla, jos paskirtis Trumpas veiklos apibūdinimas. Renginys organizuojamas kaip grupinė kūrybinė veikla. **Jos paskirtis** – ugdyti mokinių saviraiškos galimybes, geriau pažinti savo gebėjimus, talentus. **Mokiniai atlieka savo** grupės funkcijas.

Darbo eigos organizavimas.

1. Renginio erdvė (salė ar pan.) jau papuošta, duona paserviruota, skamba muzika.
2. **Šokėjai** pradžioje pašoka šoki „Duona – šventenybė“ (ar pan.).
3. **Renginio vedėjai** veda renginį.
4. **Analitikai** pristato vykdytas modulio veiklas, remdamiesi pateiktimis.
5. **Kepėjai** vaišina duonele.
6. **Rašytojai** po renginio parašo straipsnelį/ atsiliepimą/refleksiją apie modulio veiklas (medžiagą renka jau modulio vykdymo eigoje).

Užduotys teminėms grupėms: *Nerašau, nes labai dubliuotųsi su eigos punktais!*

SĖKMĖS!!!